

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษารวบรวมเอกสาร และงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง ที่นำมาใช้ในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือนี้ แบ่งออกเป็น 3 หัวข้อดังนี้

1. ทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม
 - 1.1 ความหมายและแนวคิดของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม
 - 1.2 เป้าหมายของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม
 - 1.3 แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม
 - 1.4 ลักษณะของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม
 - 1.5 แนวการสอนที่ใช้ในการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม
 - 1.6 โปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมแบบอื่น ๆ
2. แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการพัฒนาโปรแกรมการสอน
 - 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร และ โปรแกรมการสอน
 - 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กวัยอนุบาล
 - 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการสอน
3. ทฤษฎีความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง
 - 3.1 องค์ประกอบของความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง
 - 3.2 พัฒนาการเกี่ยวกับความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. ทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม

ในการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เข้าใจตนเอง สามารถเลือกสิ่งที่เหมาะสมสำหรับตนเองได้อย่างแท้จริง ซึ่งเป็นพื้นฐานการนำไปสู่การพัฒนาบุคลิกอย่างยั่งยืนนี้จำเป็นต้องอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม(Multicultural Education) นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายและอธิบายลักษณะของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมไว้ดังนี้

1.1 ความหมายและแนวคิดของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม

คอร์เตส (Cortes,1996) กล่าวว่า การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม หมายถึงกระบวนการที่ครูได้ช่วยเตรียมผู้เรียนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมให้อยู่ด้วยความเข้าใจกัน มีการร่วมมือร่วมใจกัน มองเห็นประโยชน์ที่แท้จริงในการพึ่งพาอาศัยกัน มีความเสียสละและยุติธรรมต่อกัน

แบงค์ส และ แบงค์ส(Banks and Banks,1989) ให้ความหมายว่าการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมว่า เป็นแนวคิดทางการปฏิบัติการศึกษา และเป็นกระบวนการที่มีเป้าหมายสำคัญเพื่อที่จะเปลี่ยนโครงสร้างของสถาบันการศึกษา เพื่อให้แก่นักเรียนแต่ละเพศ นักเรียนที่เป็นเด็กพิเศษ นักเรียนกลุ่มเชื้อสายต่างๆ กลุ่มสีผิว และกลุ่มวัฒนธรรมทั้งหลายได้มีความเสมอภาคกันในด้านความสำเร็จในการเรียน

กอลนิกและชิน (Gollnick and Chin,1994) กล่าวว่า การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม คือ การศึกษาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการรวบรวมความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคม และจัดหาแนวทางเพื่อให้เกิดความเสมอภาคขึ้นในโรงเรียน

ซูซูกิ (Suzuki, 1984, อ้างถึงใน Hernandez, 1989) กล่าวว่า การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเป็นโปรแกรมการศึกษาแบบสหวิทยาการที่จัดตั้งแวดล้อมทางการเรียนที่หลากหลายให้เข้ากับความต้องการด้านการเรียน สังคม และด้านภาษาของนักเรียน

ฮิกกินส์ และ โมเสส (Higgins and Moses, 1981, อ้างถึงใน Hernandez, 1989) กล่าวว่า การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเป็นการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมในสังคมที่มีวัฒนธรรมหลากหลาย และ วัฒนธรรมของนักเรียนที่มาจากภูมิหลังที่แตกต่างกัน

จรูญ จิวานาน(2540) ได้สรุปความหมายของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมไว้ดังนี้คือ การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเป็นมโนคติหรือแนวคิดในการจัดการศึกษาสำหรับสังคมที่มีวัฒนธรรมหลากหลายโดยการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกลมกลืนกับสิ่งแวดล้อม และความต้องการของนักเรียน ด้วยการบูรณาการเพื่อให้นักเรียนทุกคนได้รับความเสมอภาคในการเรียน สำหรับ

ความแตกต่างที่ทำให้เกิดความหลากหลายจะรวมถึงความแตกต่างด้านสีผิว เชื้อชาติ ศาสนา ภาษาระดับของสังคมและเศรษฐกิจ เพศ เด็กพิเศษ อายุ และ วัฒนธรรมอื่นต่าง ๆ

ความหมายของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมของนักการศึกษาหลายท่านดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่า การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมนั้น หมายถึงการจัดการศึกษาเกี่ยวกับความหลากหลายของวัฒนธรรมในสังคมซึ่งเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงระบบ โครงสร้างของหลักสูตรในโรงเรียนให้ยอมรับและเคารพในความหลากหลายทางวัฒนธรรมของนักเรียน ที่เป็นผลมาจากวัฒนธรรมในสังคมนั้นนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาที่คำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ตลอดจนคำนึงถึงความสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนทั้งในและนอกโรงเรียนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างสร้างสรรค์ และเป็นสุข

เฮร์นันเดซ (Hernandez, 1989) ได้เสนอข้อตกลงเบื้องต้นของสังคมอเมริกันเพื่อใช้อธิบายแนวความคิดของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมไว้ 7 ประการ ดังต่อไปนี้

1. สังคมอเมริกันเป็นสังคมที่มีวัฒนธรรมหลากหลาย ทั้งนี้ด้วยเหตุผลทางด้านต่าง ๆ เช่น การเมือง สังคม การศึกษา และ เศรษฐกิจ ซึ่งนับว่ามีความหลากหลายมากขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องเตรียมนักเรียนให้พร้อมที่จะใช้ชีวิตในสังคมดังกล่าว ซึ่งเป็นสังคมที่ไม่เน้นวัฒนธรรมเดียว

2. การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมมิใช่จัดขึ้นสำหรับชนกลุ่มน้อยเท่านั้น แต่การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมจัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนทุกคน ทั้งนี้เพื่อให้การศึกษาได้พัฒนาทักษะ และเจตคติที่เหมาะสมในการอาศัยอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีวัฒนธรรมหลากหลาย

3. การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม มีความหมายเหมือนคำว่า การสอนที่มีประสิทธิภาพ โดยหลักการของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมนั้นครูได้รับการกระตุ้นให้มีความเข้าใจในนักเรียน ทั้งอย่างลึกและอย่างกว้าง มีการเน้นในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล และถือว่าการสอนเรื่องระหว่างวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งของการสอนของทุกห้องเรียน

4. การสอนเป็นการประสานทางวัฒนธรรม โรงเรียนเป็นสถาบันเดียวที่จะสามารถประสานให้นักเรียนทุกคนทุกวัฒนธรรมได้แบ่งปัน แลกเปลี่ยนสิ่งต่าง ๆ ต่อกัน ทั้งครูและนักเรียนต่างคนต่างก็มาจากวัฒนธรรมหนึ่ง แต่ละคนต่างก็นำความเชื่อ ค่านิยมและประสบการณ์ที่ต่างต่างกันมาประสมประสานกัน ห้องเรียนเป็นสถานที่ส่งผ่านทางวัฒนธรรม และทุกคนจะถูกกระทำโดยกระบวนการทางสังคม

5. ระบบการศึกษาในปัจจุบันไม่สนองความเท่าเทียมกันในระหว่างนักเรียน ระบบการศึกษาดังกล่าวกระทบต่อนักเรียนยากจน นักเรียนที่เป็นชนกลุ่มน้อย นักเรียนต่างภาษารวมทั้งวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่แตกต่างไปจากคนกลุ่มใหญ่ ซึ่งความแตกต่างดังกล่าวส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทาง

การเรียน ทำให้เกิดช่องว่างขึ้น การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมจะช่วยนำมาซึ่งความเสมอภาคในโอกาสความเท่าเทียมกันของนักเรียนทุกกลุ่ม

6. การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเหมือนกับนวัตกรรมทางการศึกษา และการปฏิรูปการศึกษา การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเป็นถึงใหม่หรือแนวคิดใหม่เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงการศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบันให้สามารถสนองตอบต่อคนทุกกลุ่มวัฒนธรรม

7. บุคคลที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อชีวิตเด็กมากที่สุดจากพ่อแม่ก็คือครู ครูสามารถนำเอาวิธีการของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมไปใช้ได้อย่างกว้างขวางและจริงจัง เพราะครูเป็นผู้ให้การศึกษอบรม ผู้ส่งผลผ่านวัฒนธรรมและผู้ช่วยให้นักเรียนมีการพัฒนาตนเอง

แลชแมนน์ และ เทเลอร์ (Lachmann and Taylor, 1995) ได้กล่าวถึงธรรมชาติและความเชื่อเบื้องต้นของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมไว้ว่า

1. เด็กทุกคนมีความสามารถในการเรียน และสามารถประสบความสำเร็จในโรงเรียนได้อย่างเต็มศักยภาพของเขา

2. ในสังคมประกอบด้วยคนหลายกลุ่ม เด็กๆต้องเรียนรู้ที่จะใช้ชีวิตและทำงานร่วมกัน เพื่อความก้าวหน้าของประเทศชาติ

3. โรงเรียนเป็นหน่วยงานหลัก ที่จะเปลี่ยนแปลงชาติโดยอาศัยการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม เด็กจะได้รับทักษะใหม่ๆ เจตคติ และความเข้าใจในการส่งเสริมความร่วมมือกันช่วยเหลือกัน มีความอดทน และ มีความชื่นชมในความแตกต่างของคนและผู้อื่นทั่วโลก

4. ครูหรือนักการศึกษาที่สอนเด็ก หรือผู้บริหารโรงเรียนควรนำเสนอความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่ผสมผสานอยู่ในสังคมของคน

1.2 เป้าหมายในการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม

ได้มีนักการศึกษาหลายท่าน ได้กล่าวถึงเป้าหมายของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมไว้ดังต่อไปนี้

แบงค์ส และ แบงค์ส (Banks and Banks, 1989) ได้กล่าวถึงเป้าหมายของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมไว้ 2 ประการคือ

1. เพื่อปรับเปลี่ยนโรงเรียนให้เป็นประโยชน์แก่นักเรียนทุกกลุ่ม โดยให้แต่ละคนได้มีโอกาสเรียนรู้ด้วยความเสมอภาค มีโอกาสทางการเรียนเท่าเทียมกันทุกเพศ ระดับความสามารถระดับชั้นทางสังคม เชื้อสาย และสีผิว ทั้งนี้เพื่อต้องการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แก่นักเรียนทุกคน เพราะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะดีขึ้นหากได้มีการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เหมาะสม และนักเรียนกลุ่มด้อยจะเกิดความเชื่อมั่นและมีความสำเร็จในการเรียน ถ้าโรงเรียนมีการ

จัดการที่มีประสิทธิภาพ

2. เพื่อช่วยให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรมทั้งในด้านกลุ่ม สปีชีส์ เชื้อชาติ และ กลุ่มศาสนา

เฮอรันั้นเดซ(Hernandez, 1989) ได้กล่าวถึงเป้าหมายของการศึกษาแบบ พหุวัฒนธรรมไว้ 2 ประการ เช่นเดียวกัน ได้แก่

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของกลุ่มต่าง ๆ และได้พัฒนาเจตคติ และทักษะความสามารถที่จำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่ และการอยู่ร่วมกันท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่มีความแตกต่างกันทางวัฒนธรรม

2. เพื่อประยุกต์ความรู้ด้านองค์ประกอบทางวัฒนธรรมของสังคมให้สัมพันธ์กับ กระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมีการพัฒนาทั้งทางด้านวิชาการบุคลิกภาพและสังคมดีขึ้น กอลนิก และ ชินน์ (Gollnick and Chinn, 1990) ได้แบ่งเป้าหมายของการศึกษา แบบพหุวัฒนธรรมไว้ 5 ประการดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมความมั่นคงและคุณค่าของความหลากหลายทางวัฒนธรรม.
2. เพื่อส่งเสริมหลักมนุษยชนและการยอมรับนับถือผู้อื่นที่แตกต่างไปจากตน
3. เพื่อส่งเสริมทางเลือกของชีวิตสำหรับประชาชน
4. เพื่อส่งเสริมความเป็นธรรมและความเท่าเทียมกันของคนทุกคนในสังคม
5. เพื่อส่งเสริมหลักความยุติธรรมในการกระจายอำนาจและรายได้ ให้เกิดขึ้นใน ระหว่างกลุ่มของประชาชน

กอลนิก และชินน์ ยังได้กล่าวสรุปว่า เป้าหมายทั้งปวงของการศึกษาแบบ พหุวัฒนธรรม ก็คือการช่วยให้นักเรียนทุกคนได้พัฒนาศักยภาพเพื่อให้บรรลุถึงความสำเร็จทั้ง ด้านการเรียน สังคม และ อาชีพ

ทิดท์ และทิดท์(Tiedt and Tiedt, 1990) กล่าวถึงเป้าหมายของการศึกษาแบบ พหุวัฒนธรรมไว้อย่างรวบรัดแต่ครอบคลุม และลึกซึ้งว่าเป้าหมายทั้งหมดของการศึกษาแบบ พหุวัฒนธรรม คือ การปรองดอง ประสานกลมกลืนกันของคนในโลก

เบรูธ และแมนนิง (Baruth and Manning, 1992) ได้กล่าวถึงเป้าหมายเฉพาะที่ควรจะทำ เพื่อให้ทุกคนบรรลุ คือ

1. สำนึก เข้าใจและยอมรับนับถือในธรรมชาติของความแตกต่างและคล้ายคลึงใน ระหว่างวัฒนธรรมต่าง ๆ
2. รู้ถึงความแตกต่างที่มีอยู่ภายในกลุ่มครอบครัวต่างๆ ที่มีทั้งความเหมือน และ ความแตกต่างทางวัฒนธรรม

3. พัฒนาความเข้าใจที่ติดต่อด้านธรรมชาติและผลกระทบของชาตินิยม ตลอดจนผลของชาตินิยมทั้งทางบวกและลบ

4. พัฒนาเจตคติที่ติดต่อด้านเชื้อชาติ และสิทธิของบุคคล ขอมรับ และใช้ภูมิหลังทางวัฒนธรรมเป็นแรงจูงใจเกื้อหนุนให้ความสำคัญต่อสังคม

5. จัดและพัฒนาประสบการณ์ที่เหมาะสมที่จะช่วยให้เด็ก มีการพัฒนาที่ดีขึ้นทั้งทางด้านทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่จำเป็นต่อการอาศัยอยู่ในสังคมที่มีชาติพันธุ์ และวัฒนธรรมที่หลากหลาย

แลชแมนน์ และ เทเลอร์ (Lachmann and Taylor, 1995) กล่าวว่า เป้าหมายของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม คือ เพื่อสร้างพรรคสังคมโดยผ่านกระบวนการทางการศึกษา ด้วยการรวบรวม และนำเสนอกลุ่มที่มีความแตกต่างกันในชาติ และทำให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงเกิดความเท่าเทียมกัน และความยุติธรรมสำหรับกลุ่มที่มีความแตกต่างกันทางด้านภาษาและวัฒนธรรม

จรูญ จิวานาน (2540) ได้สรุปเป้าหมายเบื้องต้นของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม ไว้ว่า การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมคือ การให้นักเรียนแต่ละคนมีความรู้ความเข้าใจ ขอมรับผู้อื่นที่มีวัฒนธรรมแตกต่างออกไปจากตนและมีความเสมอภาคในการเรียน มีโอกาสพัฒนาความรู้ ทักษะ และ เจตคติที่ติดต่อกัน เป้าหมายต่อมาก็คือการที่ทุกคนในสังคม เกิดความรู้สึกรักที่ติดต่อกัน ปฏิบัติต่อกันอย่างเพื่อนมนุษย์ เป้าหมายสูงสุด หรือเป้าหมายปลายทางก็คือ การมีสันติสุขของโลก

1.3 แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม

การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเป็นแนวคิดที่จะปฏิรูปกระบวนการจัดการศึกษาเพื่อประโยชน์ของนักเรียนทุกคน โดยการให้ความรู้ความเข้าใจ การฝึกทักษะและการเสริมสร้างเจตคติที่เหมาะสมในการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีวัฒนธรรมหลากหลาย ซึ่งนักการศึกษาและครู สามารถนำไปใช้ในการจัดองค์ประกอบต่าง ๆ ของการศึกษา เช่น การจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัดถือการเรียนการสอน การประเมินผล การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นต้น โดยโปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมจะมุ่งสร้างเจตคติและความเข้าใจที่เหมาะสมต่อผู้อื่น และยังพยายามสอนให้รู้ซึ่งถึงอันตรัยจากการถือชาติ เผ่าพันธุ์ เพศ และ วัย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ควรเริ่มปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็กและวัยหนุ่มสาว อันเป็นวัยที่จะซึมซาบและวางรากฐานความเชื่อ และเจตคติ สำหรับชีวิตของแต่ละคน (เบรูธ และ แมนนิง, 1992)

แบงค์ส (1988) อ้างถึงในเบรุษและแมนนิง, 1992) ได้เสนอแนวการจัดหลักสูตรไว้คือ

1. ช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจประสบการณ์ทั้งหมดของกลุ่มเชื้อชาติต่าง ๆ
2. ช่วยให้นักเรียนได้เข้าใจว่ามีความขัดแย้งระหว่างอุดมคติกับความเป็นจริงอยู่เสมอ

ในสังคมมนุษย์

3. ช่วยค้นหาทางเลือกและสิทธิที่จะเลือกให้ชัดเจน
4. ประกอบด้วยค่านิยม เจตคติ และพฤติกรรมที่ส่งเสริมความหลากหลายทาง

เชื้อชาติ และ ศีลวิมามากขึ้น

5. ช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะที่จำเป็นเพื่อใช้ในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และระหว่างกลุ่มเชื้อชาติ ศีลวิให้มีประสิทธิภาพ
6. มีลำดับและขอบข่ายอย่างกว้างขวางครอบคลุมทักษะที่เคารพต่อกลุ่มเชื้อชาติ ศีลวิ และควรจะบูรณาการเข้ากับหลักสูตรของโรงเรียน

7. ใช้วิธีการจัดหลักสูตรแบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary) และแบบพหุวิทยาการ (Multidisciplinary)

8. ใช้วิธีการศึกษาเปรียบเทียบในการศึกษากลุ่มเชื้อชาติและศีลวิ
9. ควรจะใช้ทรัพยากรชุมชนอย่างสูงสุด
10. ครอบคลุมการประเมินกระบวนการที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่ม

เบรุษ และ แมนนิง (1992) ก็ได้กล่าวถึงเรื่องการจัดหลักสูตรไว้เช่นเดียวกัน มีสาระสำคัญ คือ

1. ประกอบด้วยมโนคติที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มวัฒนธรรมต่าง ๆ มากกว่าที่จะกล่าวถึงข้อเท็จจริงที่แยกออกเป็นส่วน ๆ

2. เน้นวัฒนธรรมร่วมสมัยให้มากเท่ากับวัฒนธรรมทางประวัติศาสตร์
3. เป็นการบูรณาการวัฒนธรรมต่าง ๆ ในทุกวิชาและทุกวันที่นำหลักสูตรไปใช้
4. ไม่มีการถือเพศหนึ่งเพศใดเป็นสำคัญ

5. ขอมรับลักษณะการศึกษาในสังคมสองภาษาและทักษะทางการศึกษาที่ถูกต้องต่อสังคมที่มีภาษาหลากหลาย

6. ความคิดรวบยอดต่างๆควรจะตั้งอยู่บนภูมิหลัง และประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของเด็ก

7. ช่วยให้ทุกคนมีโอกาสเรียนได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยอาจมีการเตรียมพื้นฐานก่อนหรือมีหลักสูตรพิเศษอื่น ๆ

กอลด์นิก และชินน์ (Gollnick and Chinn, 1990 อ้างถึงใน ชีรพงศ์ แก่นอินทร์ 2536) กล่าวถึงการศึกษาสำหรับสังคมต่างวัฒนธรรม ว่าจะต้องให้การศึกษาต่างวัฒนธรรมเข้าไปอยู่ในหลักสูตรที่เป็นทางการ ต้องให้มีการบูรณาการความแตกต่างทางวัฒนธรรมเข้าไปตลอดหลักสูตร ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มต่างๆ ควรจะบรรจุไว้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรในทุกๆวิชา กล่าวคือทุกรายวิชา ของหลักสูตรในทุกระดับชั้นควรจะบรรจุข้อมูลเนื้อหาทั้งของชนกลุ่มใหญ่ และชนกลุ่มน้อยในสังคมประเทศ

จรรยา จิวานาน (2540) ได้กล่าวถึง แนวความคิดแบบพหุวัฒนธรรมและประยุกต์ใช้กับสังคมไทย ไว้ดังนี้คือ ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีความหลากหลายในด้านสังคม และวัฒนธรรมโดยเฉพาะหลากหลายในด้านเชื้อชาติ อาจจะรวมถึงภาษา ศาสนาซึ่งทำให้เกิดวัฒนธรรมย่อยแตกต่างกันออกไป โดยเฉพาะประชากรที่อยู่ในจังหวัดชายแดน ได้แก่ ชาวไทยที่มีเชื้อสาย และ ภาษาเขมรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและอีสานใต้ เวียดนามอพยพและลาวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรืออีสานเหนือ ชาวเขา ไทยใหญ่ กระเหรี่ยง พม่า มอญ ในภาคตะวันตกและ มลายูในภาคใต้ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มเชื้อชาติและวัฒนธรรมจีนและอินเดียที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานจนกระทั่งปัจจุบัน มีลูกหลานเป็นคนไทย ตลอดจนประชากรของประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียงที่อพยพเข้ามาเพราะหนีภัยสงคราม เหตุการณ์ด้านการเมือง และการเข้ามาด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจในช่วงหลัง ๆ รวมทั้งลูกครึ่งชาติต่าง ๆ ที่มีอยู่อย่างหลากหลายในปัจจุบันนี้ด้วย

แนวความคิดของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมควรจะนำมาใช้ด้านหลักสูตรและเอกสารหลักสูตร โดยเฉพาะให้ผู้เรียนรู้สึกว่าเขากำลังเรียนเรื่องเกี่ยวกับตัวเขา และเพื่อนที่แตกต่างของเขา ในด้านการสอนครูต้องพยายามคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรม ออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนทุกวัฒนธรรมได้ทำงานร่วมกันและ โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรจะผลิตครูเฉพาะถิ่น เช่นถิ่นชายแดนให้แตกต่างออกไปจากการผลิตครูทั่วไป โดยหลักสูตรของการผลิตครูจะต้องเน้นในเรื่องการศึกษาสำหรับสังคมหลายวัฒนธรรม ซึ่งหวังว่าจะสร้างความรู้สึกและความเข้าใจที่ดีต่อกัน นักเรียนทุกคนจะสามารถพัฒนาตนได้อย่างเต็มศักยภาพและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม รวมทั้งมีความสมัครสมานสามัคคีระหว่างชนในชาติ อันจะส่งผลให้สังคมไทยมีความสันติสุข สามารถรวมพลังพัฒนาประเทศชาติให้เท่าเทียมกับนานาชาติได้

1.4 ลักษณะของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม

แลชแมนน์ และ เทเลอร์ (Lachmann and Taylor, 1995) ได้กล่าวถึงลักษณะของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมไว้ดังนี้

1. มีความสมดุลในมุมมองทางประวัติศาสตร์
2. กำหนดการสอนที่เหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคน
3. เปิดโอกาสให้เด็กทุกคนได้เรียนรู้อย่างเท่าเทียมกัน
4. ส่งเสริมความคิดแบบพหุวัฒนธรรมผ่านระบบการศึกษา
5. ส่งเสริมความเคารพระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ความสัมพันธ์อันดี และ ความภาคภูมิใจ
ของนักเรียนกลุ่มต่าง ๆ

คอร์เตส (Cortes, 1996) ได้นำเสนอไว้ว่า การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. เป็นการศึกษาเรื่องลักษณะเฉพาะบุคคลและลักษณะเฉพาะของกลุ่ม ชาวชนต้องการเข้าใจและเข้าใจเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกของกลุ่มทาง อายุ ภาษา ศาสนา เด็กพิเศษระดับชั้นทางสังคมและ เศรษฐกิจ เชื้อสาย เพศ เขาต้องการที่จะเข้าใจว่าลักษณะเฉพาะบุคคลที่อยู่ในกลุ่มคนทุกกลุ่ม ขึ้นอยู่กับการกำเนิดหรือประสบการณ์ สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อวิธีการคิด การแสดงออก ความเชื่อ และมุมมองของเขา
2. เป็นการศึกษาถึงวัฒนธรรมรูปธรรมและวัฒนธรรมนามธรรม การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมจำเป็นต้องรวมการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมรูปธรรม เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ดนตรี ศิลปะ และ การละเล่นต่างๆ บางหลักสูตรของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมก็หยุดอยู่เพียงแค่นี้ แต่สิ่งที่สำคัญมากไปกว่านั้นคือวัฒนธรรมนามธรรม เช่น มุมมองโดยทั่วไปของกลุ่มคนนั้นๆ ในเรื่องของค่านิยม บรรทัดฐาน ความคาดหวัง และความเชื่อ
3. เป็นการศึกษาถึงความเหมือนและความแตกต่าง ขณะที่เด็กเรียนรู้วัฒนธรรมทางด้านอายุ ภาษา เพศ เชื้อสาย ศาสนา ระดับชั้นทางสังคมและเศรษฐกิจ เด็กจำเป็นต้องระลึกถึงความเหมือนโดยทั่วไปที่สามารถส่งเสริม หรือเป็นพื้นฐานในการสร้างการพึ่งพาอาศัยกันในกลุ่มและการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างบุคคล การสอนเด็กว่าคนเรามีพื้นฐานที่เหมือนกันเป็นการสอนในระยะแรก ในระยะต่อมาคือการสอนว่าในความเหมือนนั้นก็มีความแตกต่างกัน เช่นกันกับการสอนว่าน้ำและนมเป็นของเหลวเหมือนกัน แต่น้ำก็ต่างจากนม
4. เป็นการศึกษาถึงมุมมองที่หลากหลาย ความแตกต่างทางวัฒนธรรมต้องมองจากการรับรู้และความเห็นหลายแง่มุม โดยการพิจารณาอย่างยุติธรรม ไม่มีอคติ มีหลักฐานอ้างอิงพิจารณาทางเลือกและยอมรับในมุมมองทั้งหมดที่เป็นทางเลือกของสังคมนั้น
5. เป็นการศึกษาเพื่อสร้างลักษณะพื้นฐานร่วมกัน ในการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมนั้นการเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรมเท่านั้นไม่เพียงพอ จำเป็นต้องช่วยให้เด็กได้พัฒนาทักษะในการหาลักษณะพื้นฐานร่วมกันจากความต่างนั้น การสอนเรื่องความใจกว้าง

การยอมรับ หรือการสอนเกี่ยวกับการทดลองตามเทศกาลเท่านั้นยังไม่เพียงพอ การสร้างลักษณะพื้นฐานร่วมกันจำเป็นต้องมีการฝึกหัดเด็กสามารถเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมด้วยการสนทนาการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรม ความเชื่อและมุมมองในด้านต่างๆ

1.5 แนวการสอนที่ใช้ในการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม

แบงก์ (Banks,1994) กล่าวว่า แนวการสอนที่ใช้ในการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมอาจจัดได้เป็น 4 แนวใหญ่ๆ คือ

1.5.1 แนวที่สอดแทรกเนื้อหาเพียงบางส่วนเกี่ยวกับวัฒนธรรมเข้าไปในบทเรียน(Contribution Approach)

1.5.2 แนวที่เพิ่มเนื้อหาทางวัฒนธรรมเข้าไปในบทเรียน(Additive Approach)

1.5.3 แนวที่ใช้เนื้อหาวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร (Transformation Approach)

1.5.4 แนวการบูรณาการเนื้อหาวัฒนธรรมกับการคิดตัดสินใจและปฏิบัติทางสังคม (Decision - Making and Social Action Approach) โดยแนวคิดนี้มี 2 รูปแบบ คือ รูปแบบที่เน้นให้กลุ่มคนในวัฒนธรรมกลางยอมรับวัฒนธรรมย่อยของผู้คนที่แตกต่างจากตน (Enlightening Power Group Model) และรูปแบบที่เน้นให้คนในวัฒนธรรมย่อยเข้าใจตนเองในบริบททางวัฒนธรรมของตนและของวัฒนธรรมกลาง (Share Power Model)

แนวการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมที่ได้รับการยอมรับและนิยมใช้กันอย่างแพร่หลายในวงวิชาการในปัจจุบันคือ แนวการบูรณาการเนื้อหาวัฒนธรรมกับการคิดตัดสินใจและปฏิบัติทางสังคม ซึ่งมีรายละเอียดสำคัญดังนี้ คือ

แนวการบูรณาการเนื้อหาวัฒนธรรมกับการคิดตัดสินใจและปฏิบัติทางสังคม หมายถึง แนวทางจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเพื่อช่วยให้นักเรียนได้เรียนเนื้อหาวัฒนธรรมควบคู่กับการพัฒนาความสามารถในการสะท้อนการคิดตัดสินใจ แก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยแสดงออกทางปฏิบัติทางสังคมซึ่งมีอิทธิพลต่อนโยบายของสังคมและพัฒนาความรู้สึที่ดีต่อนโยบายของสังคมด้วย

มนุษย์อาศัยอยู่ในสังคมที่เต็มไปด้วยความริบเร่งและมีปัญหามากมาย คนที่จะสามารถแก้ปัญหาที่มากมายเหล่านั้น ได้ต้องเป็นคนที่มีความสามารถในการคิดและตัดสินใจที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคมได้ ดังนั้นจึงจำเป็นมากที่โรงเรียนต้องจัดการศึกษาให้เด็กได้พัฒนาความ

สามารถในการที่จะสะท้อนการตัดสินใจแก้ปัญหของสังคมและทำให้ผลการตัดสินใจนั้นช่วยให้เด็กสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

1) มิติของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมตามแนวการบูรณาการเนื้อหาวัฒนธรรมกับการคิดตัดสินใจและปฏิบัติทางสังคม ประกอบด้วยมิติต่างๆ ดังนี้

มิติที่ 1 การบูรณาการเนื้อหาเป็นการปฏิบัติที่ครูใช้ตัวอย่างและเนื้อหาจากหลายๆวัฒนธรรม และกลุ่มคนหลายๆกลุ่มเพื่อแสดงความคิดรวบยอด หลักการ ทฤษฎี ความเห็นในวิชาเรียน หรือแบบฝึกหัด

มิติที่ 2 กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการสร้างความรู้ครอบคลุมถึงการที่ครูช่วยให้นักเรียนเข้าใจ รับรู้และจำ เปรียบเทียบ ประเมินค่า เพื่อค้นหา แสวงหา พิจารณา และตัดสินใจที่จะสรุปความหมายทางวัฒนธรรม ซึ่งนำไปสู่ความเข้าใจตนเอง

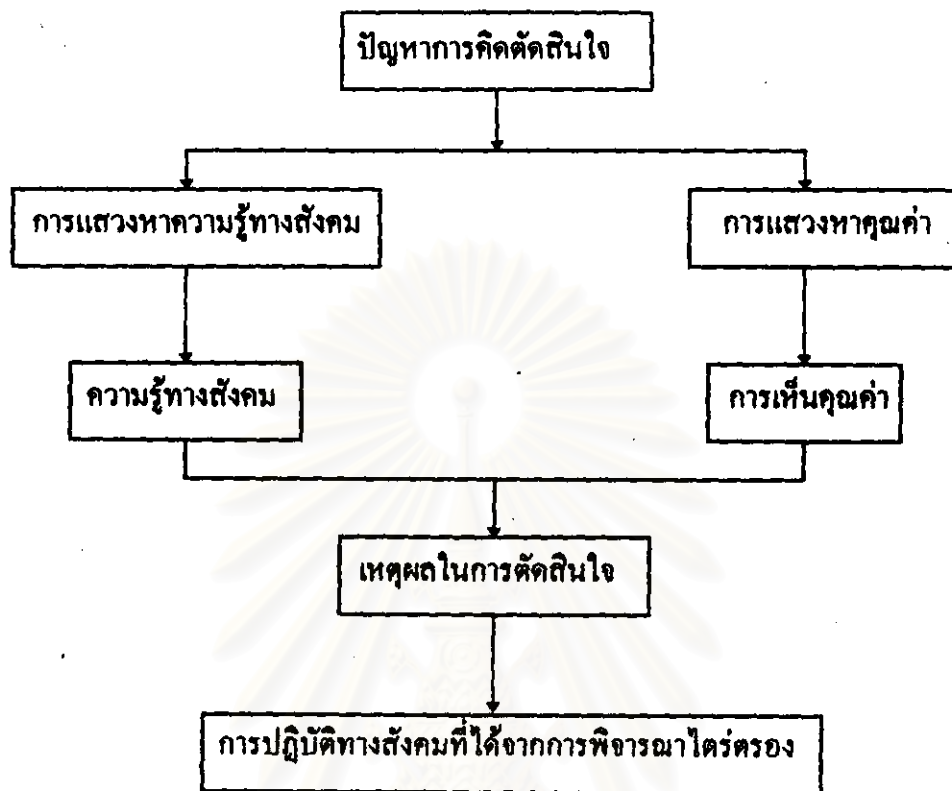
มิติที่ 3 วิธีการสอนที่ให้โอกาสอย่างเสมอภาค เป็นการสอนที่ครูปรับปรุงการสอนให้ง่ายต่อการเรียนรู้ของเด็กที่มีพื้นฐานทางวัฒนธรรมต่างกัน เป็นการสอนที่มีหลากหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับขอบเขตของการเรียนรู้ภายใต้ความหลากหลายทางวัฒนธรรม

มิติที่ 4 ถอดคติ มิตินี้มุ่งไปที่ทักษะต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรมของกลุ่มนักเรียน ซึ่งจะสามารเปลี่ยนแปลงได้อาศัยวิธีการสอนและการใช้วัสดุการเรียนการสอนของครู

มิติที่ 5 เสริมสร้างพลังให้แก่วัฒนธรรม โรงเรียนและ โครงสร้างทางสังคม คือการรวมกลุ่มกันทางวัฒนธรรม การปฏิสัมพันธ์ของบุคลากรและนักเรียนที่มีความแตกต่างกันทางวัฒนธรรม

2) องค์ประกอบของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมตามแนวการบูรณาการเนื้อหาวัฒนธรรมกับการคิดตัดสินใจและปฏิบัติทางสังคม

การคิดตัดสินใจมีองค์ประกอบหลายตัวคือ ความรู้เดิม การคาดคะเน การวิเคราะห์ ตั้งเคราะห์คุณค่าของความรู้นั้น และการคิดตัดสินใจเพื่อปฏิบัติ การคิดตัดสินใจต้องใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ แต่ความรู้เหล่านั้นมิใช่ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เท่านั้นแต่เป็นความรู้แบบสหวิทยาการ เพราะความรู้เพียงด้านใดด้านหนึ่งไม่เพียงพอที่จะช่วยให้สามารถคิดตัดสินใจได้ การคิดตัดสินใจเกี่ยวกับประเด็นทางสังคมต้องใช้ความรู้หลายด้านเช่น ด้านสังคมวิทยา ด้านเศรษฐกิจ ด้านวิทยาศาสตร์ และ ด้านมานุษยวิทยา ฯลฯ มุมมองของความรู้เพียงด้านเดียวมีความจำกัดมากที่จะช่วยให้เกิดการคิดตัดสินใจเพื่อสะท้อนออกมาเป็นการปฏิบัติทางสังคมได้ องค์ประกอบของการคิดตัดสินใจ และปฏิบัติทางสังคมสามารถแสดงได้ดังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 กระบวนการคิดตัดสินใจและปฏิบัติทางสังคม

(แหล่งที่มา: Adapted from Teaching Strategies for the Social Studies :Inquiry Valuing and Decision-Making by Jame A. Banks, with Ambrose A. Clegg. Copyright 1990 by Longman Publishing Group)

3) ขั้นตอนของการบูรณาการเนื้อหาวัฒนธรรมกับการคิดตัดสินใจและปฏิบัติทางสังคม

ขั้นตอนที่ 1 การรวบรวมข้อมูล เป็นการรวบรวมข้อมูล ความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการจะตัดสินใจเพื่อปฏิบัติทางสังคม การตัดสินใจจะดีไม่ได้ถ้าไม่มีข้อมูลความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นมาเป็นพื้นฐานในการคิด เด็กจะต้องเรียนรู้ความคิดรวบยอดระดับสูงที่สามารถสรุปไปถึงคนจำนวนมากได้ และความคิดรวบยอดนั้นสามารถสอนได้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย และได้จากความรู้หลายด้านเช่น สังคมวิทยา มานุษยวิทยา ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์ ลักษณะทั่วไป ความเหมือน และ ความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมของเชื้อชาติต่าง ๆ เป็นความคิดรวบยอดหลักที่จำเป็นต้องรวบรวมข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ขั้นต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การแสวงหาคูณค่า หลังจากได้ข้อมูลที่เป็นมาแล้วจะต้องให้เด็กได้แสวงหาคูณค่าของข้อมูลนั้นโดยการวิเคราะห์ การทำให้กระจ่างในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กเอง ซึ่งการวิเคราะห์เพื่อแสวงหาคูณค่านี้อาจอยู่ในห้องเรียนที่มีบรรยากาศที่เป็นกันเอง เด็กจึงจะสามารถแสดงความคิดเห็น ความเชื่อ ทักษะคิของเขายออกมาได้ โดยผ่านการอภิปรายกับครู และเพื่อนอย่างอิสระ

ขั้นตอนที่ 3 การคิดตัดสินใจและปฏิบัติทางสังคม หลังจากที่ได้ความคิดรวบยอดและมองเห็นคุณค่าของประเด็นทางวัฒนธรรม และสังคมนั้นแล้ว ครูควรถามเด็กให้แสดงทางเลือกที่หลากหลายในการแก้ปัญหาที่นั้น และคาดคะเนถึงความเป็นไปได้ของทางเลือกนั้น ทางเลือกที่เด็กแสดงความคิดเห็นต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความรู้ที่เด็กได้รับมาแล้วเมื่อเด็กได้อภิปราย พิจารณาใคร่ครองถึงความสำคัญของทางเลือกทั้งหมดแล้ว เด็กก็จะคิดและตัดสินใจเลือกเพื่อแสดงออกเป็นพฤติกรรมที่เหมาะสมในสังคม หรือ ในชุมชนของเด็กต่อไป

1.6. โปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมแบบอื่น ๆ

แฮริสและวิกเนทท์ (Harris and Vignett, 1993) ได้รายงานไว้ว่า รัฐเนบราสกาได้ออกกฎหมายบัญญัติให้แต่ละ โรงเรียนในทุกตำบลที่ตั้งกีดในรัฐพัฒนาโปรแกรมการศึกษาแบบ พหุวัฒนธรรมเพื่อผนวกเข้าไปในทุกส่วนของหลักสูตรตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงเกรด 12 วิทยาลัยเขตน์เศตรทในทางตะวันออกเฉียงเหนือของเนบราสกา ได้จัดส่วนการศึกษาให้ยอมรับและบรรจุโปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเข้าในระบบของโรงเรียน โดยเฉพาะในเขตท้องถิ่นชนบท รายงานได้กล่าวถึงความเชื่อมโยงของวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ความมีเหตุผล ปรัชญา และวิธีการเพื่อผนวกโปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมทั้งในส่วนที่เป็นการศึกษาปกติ และการศึกษาพิเศษในท้องถิ่นชนบท ครูในโรงเรียนจะได้รับการอบรมในเรื่องความสัมพันธ์ของมนุษย์ และทักษะการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเป็นประจำในห้องปฏิบัติการของโรงเรียน ส่วนครูฝึกสอนต้องมีส่วนร่วมอย่างน้อยที่สุดในส่วนที่เป็นพื้นฐานทางประสบการณ์ในสถานการณที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม ในยุคโลกาภิวัตน์นี้มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่เด็กทุกคนต้องพัฒนาความคิดเห็นที่สร้างสรรค์ในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

ฮอสกินและคณะ (Hoskyn and others, 1993) ได้ตรวจสอบประโยชน์ของโปรแกรมการอ่าน และการคิดแบบพหุวัฒนธรรม (Multicultural Reading and Thinking Program (McRAT)) ที่ครูได้สอนแบบให้เด็กชิมชาบวิธีคิดระดับสูงและ ลักษณะการประเมินพื้นฐานของวิธีการสอนในห้องเรียน ทักษะการคิด 4 ด้าน ประกอบด้วย การวิเคราะห์ การเปรียบเทียบ การลงความเห็น

การตีความหมายและการประเมินผล ในการศึกษาระยะแรก มีนักเรียนในโปรแกรมMcRAT จำนวน 234 คนจาก 16 ห้องเรียน และนักเรียนกลุ่มควบคุมจำนวน 106 คน จาก 12 ห้องเรียน ใน 6 โรงเรียนในรัฐโออาเคนซัส ดำเนินการวัดประเมินผลนักเรียนด้วยการเขียนก่อนและหลังเรียน การศึกษาระยะที่สอง ติดตามผลการศึกษาระยะแรก ติดตามนักเรียน 53 คน เป็นนักเรียนชั้นปีที่ 2 ที่เรียนในโปรแกรม McRAT เมื่อปีที่หนึ่ง ผลการวิจัยพบว่าในระยะที่หนึ่ง 1) เมื่อทดสอบหลังเรียน ปรากฏว่าเด็กนักเรียนในโปรแกรมMcRAT มีทักษะการคิดทั้ง 4 ด้านสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ 2) เด็กนักเรียนกลุ่มควบคุมมีการละทิ้งงานที่ทำอยู่ มากกว่าเด็กนักเรียนในโปรแกรมMcRAT 3) เด็กชายและเด็กหญิง เด็กผิวขาวและเด็กชนกลุ่มน้อย และเด็กเกรด4,5 และ 6 มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ผลการวิจัยในระยะที่สองพบว่า ผลต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนทดสอบหลังเรียนน้อยกว่าที่พบในระยะที่หนึ่ง นักเรียนชั้นปีที่2ของโปรแกรม McRAT ได้แสดงให้เห็นถึงประโยชน์ของโปรแกรม McRATน้อยกว่าเมื่อเรียนในชั้นปีที่ 1 อย่างไรก็ตามข้อค้นพบของการศึกษาทั้งสองระยะคือนักเรียนในโปรแกรม McRAT มีทักษะการคิดที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งผลเหล่านี้เป็นไม่ขึ้นอยู่กับเพศ ระดับความสำเร็จก่อนหลัง หรือ ภูมิภาคหลังทางเชื้อชาติ

เกย์ (Gay,1994) ได้ทำการศึกษาสังเคราะห์องค์ประกอบของความคิดรวบยอด และคำจำกัดความของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม และโครงสร้างของการใช้คำจำกัดความเหล่านี้ในเชิงปฏิบัติ พบว่าคำจำกัดความของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมนั้นกว้างมาก บ้างยึดลักษณะทางวัฒนธรรมที่หลากหลายของกลุ่มต่าง ๆ บ้างเน้นที่สังคม นโยบาย เศรษฐกิจ แต่ทั้งหมดก็มีปัจจัยพื้นฐานร่วมกันคือ เห็นด้วยกับเนื้อหาการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมว่าควรประกอบด้วย เอกภพทัศน์ทางเชื้อชาติ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความไม่เท่าเทียมกันของโอกาส และการกระจายทรัพยากร การตระหนักถึงปัญหาทางสังคมที่เกิดจากการกดขี่ นักการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเห็นคุณค่าของความหลากหลายและเห็นด้วยกับเนื้อหา โครงสร้างและการปฏิบัติของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ เนื้อหาของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมคือ 1) เชื้อชาติและวรรณกรรมทางวัฒนธรรม 2) พัฒนาการของบุคคล 3) การอธิบายถึงทัศนคติและค่านิยม 4) ความสามารถทางสังคมแบบพหุวัฒนธรรม 5) ทักษะความชำนาญพื้นฐาน 6) การศึกษาถึงความยุติธรรมและคุณงามความดี และ 7) การสร้างเสริมความเข้มแข็งของสังคม

แพร์ทริคซ์ (Partridge) กล่าวว่า การออกแบบหลักสูตรการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมให้ใช้ได้ผลเป็นที่น่าพอใจนั้นเป็นเรื่องที่ยากมาก แต่ด้วยความยุติธรรมที่มีในใจและความพยายามของนักการศึกษาจึงจะสามารถออกแบบหลักสูตรการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมได้ สเลคเตอร์ (Slector) ได้อภิปรายถึง 5 มุมมองของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมไว้ว่า ได้แก่ 1) การสอนเรื่องความแตกต่างทางวัฒนธรรม 2) แนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ของมนุษย์ 3) การศึกษาเป็นกลุ่ม 4)

แนวทางการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม และ 5) แนวทางการปรับโครงสร้างของสังคม บทความทาง การศึกษาที่มีชื่อเพียงหลายบทความชี้ว่า การเรียนแบบร่วมมือ และการสอนแบบเป็นกลุ่มได้รับการ ยอมรับว่าเป็นเทคนิคที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่ไคผล และการนำไปปรแกรมการศึกษาแบบพหุ วัฒนธรรมไปใช้ควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้คือ 1) ส่งเสริมให้นักการศึกษาเป็นผู้นำในการสร้าง ไปปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม 2) พิจารณาทางเลือกที่เป็นไปได้ที่จะจัดความยุติธรรมให้แก่ ทุกคน 3) เน้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ของคนทุกคนมากกว่าความแตกต่างของเขา 4) จัดบริการ ช่วยเหลือเมื่อจำเป็น 5) การใช้โปรแกรมควรค่อยเป็นค่อยไปทีละน้อยและ 6) พัฒนาทักษะการฟัง ในเด็กและช่วยให้เขามีความอดทนมากขึ้น

คavanaugh (Cavanaugh, 1995) ได้ทดลองใช้วรรณกรรมแบบพหุวัฒนธรรมใน ห้อง เรียนพบว่าสามารถเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ได้อย่างมีนัยสำคัญ และยอมรับในกระบวนการ ของนักเรียน หนังสือเกี่ยวกับพหุวัฒนธรรมควรนำเข้ามาภายในห้องเรียนเพื่อเสริมหนังสือแบบ เรียนในทุกวิชา การใช้โปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมในห้องเรียน ครูควรจะต้องมีความรู้ เกี่ยวกับประสบการณ์ของความหลากหลายของวัฒนธรรมและกลุ่มคน ครูจำเป็นต้องตระหนักถึง ความเปลี่ยนแปลงของชั้นเรียนในการตีความหมายความขัดแย้งทางวัฒนธรรมใน ห้องเรียนและ ปรับให้เข้ากับรูปแบบการสอน และการสื่อสารของคน ครูจำเป็นต้องพัฒนาทักษะการจัดการชั้น เรียน เทคนิคการฝึกวินัยที่จะป้องกันปัญหา ช่วยเด็กให้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้และครูจำเป็นต้องเรียน รู้การประเมินผล และพัฒนาวรรณกรรมแบบพหุวัฒนธรรม

เลวี (Levy, 1996) ได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบผลกระทบของโปรแกรมนานาชาติ กับ โปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมสำหรับเด็กวัยอนุบาล โดยมีกลุ่มตัวอย่างของโปรแกรม นานาชาติ 13 คน และกลุ่มตัวอย่างของโปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมอีก 16 คน แบบวัดที่ ใช้วัดข้อมูลทางวัฒนธรรมของเด็กใช้รูปภาพเป็นหลัก โดยวัดความถูกต้องทางวัฒนธรรม ความ ละเอียคอ่อนทางวัฒนธรรม การปักใจเชื่อไปถึงคนกลุ่มใหญ่ในวัฒนธรรม ความไม่ละเอียดอ่อน ทางวัฒนธรรม การยึดเชื่อสายของคนเป็นศูนย์กลาง ส่วนการตอบแบบสอบถามของผู้ปกครองวัด เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก การเดินทางของเด็กและวัฒนธรรมนานาชาติที่มีอิทธิพลต่อลักษณะ นิสัยของเด็ก จากผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมของความถูกต้องทางวัฒนธรรมเด็กทั้งสองกลุ่มมี ความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญรวมทั้งระหว่างเพศด้วย เด็กให้ข้อมูลที่ถูกต้องทางวัฒนธรรม ตามสิ่งที่เขาได้เรียนรู้มา เด็กในโปรแกรมนานาชาติใช้ถ้อยคำที่บ่งบอกถึงความละเอียดอ่อนทาง วัฒนธรรมมากกว่าเด็กในโปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม เด็กทั้งสองกลุ่มมีความปักใจเชื่อ ไปถึงคนกลุ่มใหญ่ในวัฒนธรรมเหมือนกัน แต่เด็กโปรแกรมนานาชาติจะปักใจเชื่อมากกว่า และมี จำนวนน้อยมากของแต่ละกลุ่มที่จะแสดงถึงความไม่ละเอียดอ่อนทางวัฒนธรรม เด็กผู้ชายยึดเชื่อ

ตายของคนเป็นศูนย์กลางมากกว่าเด็กผู้หญิง และคะแนนจากแบบสอบถามของผู้ปกครองสัมพันธ์กับคะแนนของความถูกต้องทางวัฒนธรรมและคะแนนความละเอียดอ่อนทางวัฒนธรรมของเด็ก

คิม (Kim, 1997) รายงานว่า ปัจจุบันนักเรียนที่มีภูมิหลังต่างกันในระดับเรียนต่าง ๆ มีมากขึ้นทุกวัน ทำให้หลายโรงเรียนต้องตรวจสอบวิธีการสอน แบบเรียน หลักสูตร และสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่จะหาวิธีการใหม่ๆ ที่จะช่วยให้เด็กทุกคนประสบความสำเร็จและก้าวหน้าในการเรียน หลายโรงเรียนใช้โปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเพื่อสนองความต้องการของเด็กชนกลุ่มน้อย เด็กชนกลุ่มมาก และเด็กที่มีความบกพร่อง การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมมีความสำคัญมาก เพราะจะช่วยให้เด็กเข้าใจคนที่แตกต่างไปจากเขา และช่วยลดอคติ และความแตกต่างที่มีอยู่ในโรงเรียน แม้ว่างานเขียนและงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมจะมีน้อยมากที่จะทำให้ครูและนักเรียนนำไปปฏิบัติให้ได้ผลก็ตาม การศึกษาของคิมได้แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่หนึ่ง ใช้แนวทาง 5 ประการของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมของเบงค์สในการตรวจสอบและอภิปรายถึงความหมายที่จะทำให้เข้าใจพื้นฐานของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมที่ควรพบในโรงเรียนแบบพหุวัฒนธรรม หลังการสังเกตโรงเรียนและห้องเรียนแล้วผู้วิจัยได้ใช้ห้าแนวคิดของเบงค์สเป็นเกณฑ์ในการกำหนดขอบเขตของโปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมในโรงเรียนมัธยมแห่งคลิน ส่วนที่สอง ดำรงการจัดการ การบริหารของคณะครูและนักเรียนและสัมภาษณ์ครูด้วยคำถาม จะใช้โปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมอย่างไรให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ จากการสำรวจและสัมภาษณ์พบว่า โรงเรียนมัธยมแห่งคลิน ใช้โปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม 2 แนวทางคือ การเตรียมสร้างพลังวัฒนธรรมโรงเรียน และการสอนที่ให้โอกาสอย่างเสมอภาค ส่วนอีก 3 แนวทางคือ การบูรณาการเนื้อหา กระบวนการสร้างความรู้ และการลดอคติทำนอกห้องเรียนเป็นส่วนมาก

2. แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและโปรแกรมการสอน

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมส่วนมากนั้น จะพบว่า การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมมีการพัฒนาเป็นหลักสูตรสำหรับโรงเรียน ที่ต้องคำนึงถึงบริบททางวัฒนธรรมของเด็กซึ่งอาศัยอยู่ในสังคมรอบโรงเรียนนั้น ดังนั้นแม้ว่างานวิจัยนี้จะเป็นเพียงการพัฒนาโปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมในระดับชั้นอนุบาล ซึ่งมีขอบเขตที่จำกัดมากกว่าหลักสูตรระดับโรงเรียนมาก แต่ก็ถือว่าเป็นงานวิจัยหนึ่งที่น่าจะได้รับพัฒนาเป็นหลักสูตรการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมระดับสถาบันและกว้างขวางยิ่งขึ้นต่อไป งานวิจัยนี้จึงต้องอาศัยปรัชญาและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรเพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาโปรแกรมดังนี้

2.1 แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาที่ต้องการการพัฒนาไม่ว่าในระดับใดย่อมเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรว่ามีการกำหนดปรัชญาไว้อย่างไร เพราะการจัดการศึกษานั้นมีส่วนสัมพันธ์กับสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ค่านิยมของสังคมและวัฒนธรรม การจัดการศึกษาจะมีบทบาทสำคัญยิ่งในการสร้างค่านิยมทางสังคม และวัฒนธรรมที่เหมาะสมต่อเยาวชนในช่วงเวลาที่เศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน

แนวคิดของการพัฒนาหลักสูตรและการสอนที่ใช้จัดการศึกษาในปัจจุบันมีหลายแนวคิดด้วยกัน ได้แก่ แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรและการสอนของกลุ่มมนุษยนิยม ปฏิรูปสังคมนิยม วิชาการนิยม และ เทคโนโลยีนิยม แต่ละแนวคิดต่างก็มีข้อดีและขีดจำกัดอยู่ในตัวเอง การนำแนวคิดทั้ง 4 แนวคิดนี้มาปรับใช้กับการพัฒนาหลักสูตรและการสอนนั้นจะต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีส่วนเสริมสร้างในการพัฒนาการศึกษาด้วย ในที่นี้ได้นำเสนอ การพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดปฏิรูปสังคมนิยมซึ่งเป็นแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมฯ

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537) ได้สรุปการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดปฏิรูปสังคมนิยมไว้ว่า การจัดหลักสูตรตามแนวคิดของการปฏิรูปสังคมมุ่งเน้นความต้องการของสังคมมากกว่าความต้องการของบุคคล ดังนั้นการพิจารณาการจัดหลักสูตรและการสอนต้องพิจารณาว่ามีสิ่งใดบ้างที่จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้

2.1.1 ปัจจัยและข้อมูลพื้นฐานที่นำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรและการสอน

1) การศึกษาข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรและการสอนนั้นจะมองชุมชนในแง่ของความเป็นองค์กร หรือหน่วยงานของสังคมที่มีความสมบูรณ์ในตัวเองพอที่จะศึกษาวิเคราะห์ระบบภายในตัวเองได้ วิธีการศึกษาจะไม่แยกศึกษาวิเคราะห์เฉพาะบางส่วนของชุมชนหรือโรงเรียนเช่น พฤติกรรมการเรียนการสอน กลวิธีการสอนโดยเฉพาะออกเป็นเอกเทศซึ่งจะทำให้ไม่สามารถเข้าถึงปัญหาโดยแท้จริงของส่วนรวมได้

2) ความเชื่อในเรื่องระบบ ดังนั้นชุมชนแต่ละแห่งจึงเป็นระบบของการกระทำชนิดหนึ่ง การวิเคราะห์ระบบนี้จึงได้รับความสนใจและให้คุณค่าในวิธีการบริหารจัดการหลักสูตรหรือการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันการตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และการกำหนดวิธีการเรียนการสอนจำเป็นจะต้องมีขั้นตอนวิธีสำหรับ วิเคราะห์ตรวจสอบสภาพการณ์ต่างๆ ได้มากและมีความเที่ยงตรง

2.1.2 วิธีการศึกษาวิเคราะห์ระบบ กระทำในลักษณะเปิดและมองชุมชนแต่ละแห่งเป็นระบบของการกระทำชนิดหนึ่ง การพัฒนาหลักสูตรและการสอนจะต้องศึกษาวิเคราะห์สังคมและโรงเรียนในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคม จากทฤษฎะดังกล่าวจึงเกิดแนวคิดที่ว่าหลักสูตรคือทุกสิ่งทุกอย่างที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อจำลองสถานการณ์ทางสังคมเข้ามาไว้ในระบบโรงเรียน โดยนำข้อมูลมาจัดเข้ากับองค์ประกอบของหลักสูตรคือ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมและประสบการณ์รวมทั้งการประเมินผล ดังนั้นวิธีการปฏิบัติจึงสามารถแบ่งขอบเขตของความแตกต่างได้ 3 ระดับคือ

ระดับที่ 1 หมายถึง การศึกษาข้อมูลต่างๆ และนำมากำหนด รูปแบบของหลักสูตรและการสอน

ระดับที่ 2 หมายถึง การจัดทำแผนการสอน ตารางสอน จุดประสงค์ การเรียนการสอนของแต่ละวิชาว่าควรจะมีควมกว้าง และลึกมากน้อยเพียงใด

ระดับที่ 3 หมายถึง วิธีการสอนของครู การมีส่วนร่วมของนักเรียน วิธีการปฏิบัติงาน กิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งสื่อการเรียน และประเมินผล

การวิเคราะห์ระบบสังคมนำข้อมูลมาพัฒนาหลักสูตรและการสอนจะต้องวิเคราะห์ระบบให้ถี่ ศึกษาข้อมูลอย่างถูกต้องว่าอะไรคือปัญหาจริง เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลมาจัดหลักสูตรและการสอนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามที่คาดหวังไว้ มิใช่เข้าถึงที่รู้ดีว่าเป็นปัญหามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบของหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตร เพื่อเตรียมผู้เรียนออกไปสู่สังคมที่พึงปรารถนาหรือคาดหวังไว้ในอนาคต ดังนั้นบรรดามวลประสบการณ์ที่นำมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจึงต้องมุ่งเน้นประสบการณ์ทั้งหลายที่จะย้อนย่อหรือนำเข้ามาในระบบโรงเรียนเพื่อให้เกิดการประสานสัมพันธ์กับความต้องการของชุมชนและสังคมโดยใช้กระบวนการทางการศึกษาเป็นเครื่องมือ ได้แก่หลักสูตรและการสอน กระบวนการเรียนการสอนไม่ได้มุ่งเน้นการค้นคว้าทดลองจากห้องสมุด ห้องปฏิบัติการเท่านั้น แต่จุดมุ่งหมายคือให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมรับรู้ประสบการณ์ตรงของชุมชนที่ตนดำรงอยู่ และ ชุมชนข้างเคียง

การพัฒนาหลักสูตรของกลุ่มปฏิรูปสังคมนิยมนี้ จะคำนึงถึงวัตถุประสงค์เป็นหลัก เนื้อหาสาระจะต้องมีความชัดเจนที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และชี้ทางการฝึกปฏิบัติในกิจกรรมและประสบการณ์การเรียน การประเมินผลที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์โดยมีความสอดคล้องสัมพันธ์กันทั้งสามส่วน

การจัดโปรแกรมการเรียนรู้ของแต่ละปีในระดับการศึกษาชั้นเดียวกันจะ
 ไม่มีความเหมือนกันเลย ทั้งนี้เพราะขึ้นอยู่กับศึกษาวิเคราะห์สภาพการณ์ของสังคมปัจจุบัน
 แล้วนำมาสังเคราะห์เป็นหัวข้อปัญหาเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ การจัดเนื้อหาสาระ
 และประสบการณ์การเรียนนั้นจะต้องมีความผสมผสานต่อปัญหา และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
 ดังนั้นก่อนการกำหนดเนื้อหาจะต้องทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเหล่านี้ เพื่อเป็นการตรวจสอบอีก
 ครั้งหนึ่ง คือ

1) การศึกษาดำรงชุมชนอย่างละเอียด เช่น การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ
 ความต้องการทางด้านวิธีการประกอบอาชีพของชุมชน ลักษณะสังคม วัฒนธรรม การศึกษา ปัญหา
 สุขภาพอนามัย แนวคิดในการศึกษาดำรงชุมชนดังกล่าวแล้วในตอนต้นว่าเป็นการมองชุมชน
 ในแง่ของความเป็นองค์กรหรือหน่วยงานที่มีความสมบูรณ์ในตัวเองพอที่จะศึกษาวิจัยได้โดยตัว
 ของมันเอง โดยไม่แยกศึกษาเฉพาะบางส่วนของชุมชน วิธีการศึกษาชุมชนจะใช้วิธีการสังเกตกับ
 การสัมภาษณ์

2) ศึกษาระบบเศรษฐกิจของท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์กับเศรษฐกิจระดับ
 ชาติ

3) ศึกษาประวัติศาสตร์เกี่ยวกับปัญหาสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อ ความเชื่อ ค่านิยม
 ในระบบเศรษฐกิจ

4) ตรวจสอบระบบเศรษฐกิจเกี่ยวกับอิทธิพลทางการเมือง

5) ศึกษาวิเคราะห์ถึงองค์ประกอบของการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง

6) สังเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ โดยละเอียดแล้วนำมาสร้างรูปแบบจำลอง
 ตามความต้องการของสังคม

2.1.3 องค์ประกอบของหลักสูตร

จากปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งกำหนดการพัฒนาหลักสูตร
 สามารถนำมาจัดรูปแบบของหลักสูตรตามองค์ประกอบ 3 ประการคือ วัตถุประสงค์ วิธีการ และ
 การประเมินผล ดังนี้

1) วัตถุประสงค์

1.1) ต้องมีความชัดเจนทั้งวัตถุประสงค์ที่เป็นหลักการและวิธีการ รวมทั้งเนื้อหาสาระเพราะสิ่งนี้เป็นส่วนสำคัญเป็นแกนสำหรับการจัดกิจกรรมและประสิทธิภาพการเรียน

1.2) การจัดโปรแกรมการเรียนในแต่ละปีจะมีความแตกต่างกันไปตามสภาพและความต้องการของสังคม

1.3) การกำหนดวัตถุประสงค์จะต้องศึกษาถึงที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมในอนาคตว่ามีวิธีการอย่างไรที่จะสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนได้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2) วิธีการ

2.1) บทบาทของครูจะเป็นผู้ช่วยเหลือกระตุ้นผู้เรียน เสนอแนะให้ผู้เรียนได้ค้นพบความต้องการ ความสนใจด้วยตนเอง

2.2) เนื่องจากแนวคิดการจัดหลักสูตรนี้ เป็นไปเพื่อที่จะพัฒนาสังคมมากกว่าการพัฒนาส่วนบุคคล ดังนั้นวิธีการ และสาระหลายอย่างจะมีการกำหนดให้มากกว่าการเปิดโอกาสให้เลือก

2.3) สภาพปัญหาที่นำมากำหนดรูปแบบการเรียนการสอนในหลักสูตร จำเป็นจะต้องมีการสังเคราะห์อย่างถูกต้องตามความต้องการและความคาดหวังของสังคมที่ความต้องการจะเปลี่ยนแปลงอย่างแท้จริง

2.4) การกำหนดรูปแบบหลักสูตร ส่วนใหญ่จะนำปัญหาที่สังเคราะห์มาไว้เป็นศูนย์กลาง และสิ่งที่ล้อมรอบศูนย์กลางคือสภาพการณ์ต่างๆที่นำมาจัดประสิทธิภาพการเรียนเปรียบเทียบกับบริบทของวงกลม

2.5) การจัดการเรียนการสอนจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกบางส่วน โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมและสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ที่ปราศจากการกดดัน มีการปรึกษาหารือร่วมมือกัน และวางแผนการเรียนที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

3) การประเมินผล

3.1) มุ่งเน้นการประเมินผลตามกระบวนการของวัตถุประสงค์ที่กำหนด ไว้ว่าผู้เรียนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามความคาดหวังของวัตถุประสงค์ได้มากน้อยเพียงใด

3.2) การประเมินผลจะต้องมีความสัมพันธ์กันตลอดระยะเวลาของหลักสูตรการศึกษาในแต่ละปีทั้งการประเมินผลย่อยและการประเมินผลรวม

3.3) การประเมินตัวผู้เรียน ต้องศึกษาประเมินความคาดหวังของสังคมว่าได้มีการเปลี่ยนแปลงควบคู่ไปกับกระบวนการการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนบ้างหรือไม่ ทั้งนี้เพราะถือว่าผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่มีอิทธิพลและส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน โดยอาจจะสังเกต ได้จากการเจริญเติบโตขององค์ประกอบต่าง ๆ ของชุมชน เช่น รายได้ สภาพการมีงานทำ สุขภาพอนามัย และพฤติกรรมด้านต่าง ๆ เป็นต้น

จากแนวคิด และหลักการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรของกลุ่มปฏิรูปสังคมนิยมนี้ เน้นความสำคัญของความต้องการของสังคม การเตรียมผู้เรียนออกไปสู่สังคมที่พึงปรารถนาหรือคาดหวังไว้ ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรของกลุ่มนี้จึงให้ความสำคัญกับปัจจัยและข้อมูลพื้นฐานที่นำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร วิธีการศึกษาวิเคราะห์ระบบ องค์ประกอบของหลักสูตรซึ่งจะต้องศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของสังคมอย่างแท้จริง

การพัฒนาหลักสูตร ของกลุ่มปฏิรูปสังคมนิยมมีขอบเขตที่กว้างขวางครอบคลุมการศึกษาทั้งระบบของโรงเรียนซึ่งต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ หลายประการในการพัฒนาดังที่ได้กล่าวไปแล้ว เมื่อต้องการพัฒนาโปรแกรมการสอน จึงต้องศึกษารูปแบบการพัฒนาโปรแกรมการสอนของนักการศึกษาประกอบไปด้วย เพราะการพัฒนาโปรแกรมการสอนเป็นการสอนในระดับชั้นเดียว และไม่ครอบคลุมทุกวิชา หรือพัฒนาการทุกด้านของเด็ก การพัฒนาโปรแกรมจึงมีขอบเขตที่จำกัดมากกว่าการพัฒนาหลักสูตรมาก มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการพัฒนาโปรแกรมไว้ดังนี้

ดวงเดือน อ่อนน่วม (2529) ได้ให้ความหมายของโปรแกรมการสอนว่า หมายถึง รายละเอียดของแนวการจัดการเรียนการสอน เพื่อมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนโดยทั่วไปหรือผู้เรียนที่มีคุณสมบัติพิเศษ เพื่อให้ผู้เรียนนั้น ได้รับการพัฒนา ไปตามจุดมุ่งหมายหรือลักษณะของโปรแกรมที่วางไว้ ซึ่งส่วนใหญ่รายละเอียดของโปรแกรมจะประกอบไปด้วยจุดมุ่งหมาย ลักษณะของโปรแกรม การคัดเลือกผู้เข้าร่วม โปรแกรม วิธีการจัดกิจกรรม และ การประเมินผลโปรแกรม

พอด และ แมคคาฟลิน (Paul and McLaughlin, 1981) ได้เสนอขั้นตอนในการพัฒนาโปรแกรมการจัดประสบการณ์ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ

- 1) การประเมินผู้เรียน
- 2) การตั้งเป้าหมายและจุดประสงค์การสอน
- 3) การวิเคราะห์ผลงาน
- 4) การเลือกและการใช้กลยุทธ์ในการสอนรวมทั้งสื่อ และ อุปกรณ์
- 5) การประเมินผล โปรแกรม

จากแนวคิดเรื่องการพัฒนาหลักสูตรและการสอนของกลุ่มปฏิรูปสังคมนิยม และแนวคิดเรื่องการพัฒนาโปรแกรมการสอนของนักการศึกษาหลายท่านดังที่ได้กล่าวไปแล้วนั้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและ สังเคราะห์เป็นแนวทางในการพัฒนา โปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กวัยอนุบาล

นอกจากแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรแล้ว แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของผู้เรียนก็เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในการพัฒนา โปรแกรม เพื่อให้เกิดความเข้าใจในตัวผู้เรียนวัยอนุบาลอย่างแท้จริง แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็กวัยอนุบาลที่ผู้วิจัยนำมาเป็นพื้นฐานในการพัฒนา โปรแกรมฯ ได้มีนักการศึกษากล่าวไว้ ดังนี้

ทิสนา แคมมณี และ คณะ (2536) ได้ประมวลแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการ และการเรียนรู้จากทฤษฎีต่าง ๆ ได้เป็น 4 กลุ่ม คือ

1. Maturationist-nativist view กลุ่มแนวคิดนี้เน้นความสำคัญของวุฒิภาวะในการเรียนรู้เชื่อว่าพัฒนาการกับการเรียนรู้ไม่สัมพันธ์กัน พัฒนาการเกิดก่อนการเรียนรู้ การเรียนรู้เป็นขบวนการภายนอกที่ไม่เกี่ยวกับพัฒนาการ ลำดับขั้นตอนของพัฒนาการกำหนดโดยวุฒิภาวะ ลักษณะของขบวนการเรียนรู้มีรูปแบบที่กำหนดไว้แล้วตามธรรมชาติ

2. Behavioral-environmental view กลุ่มแนวคิดนี้เน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเชื่อว่าพัฒนาการกับการเรียนรู้สัมพันธ์กัน และ เกิดขึ้นพร้อม ๆ กันไป พัฒนาการเป็นการเปลี่ยนแปลงการตอบสนองตามสัญญาณให้เป็นการตอบสนองที่ควบคุมได้ด้วยจิตสำนึก การเรียนรู้ คือการสะสมประมวลพฤติกรรมที่ซับซ้อนกว่าเดิม หรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นแทน

พฤติกรรมตามสัญชาตญาณ ลำดับขั้นตอนของพัฒนาการของเด็กมีขั้นสูงสุดเทียบเท่าพัฒนาการของผู้ใหญ่ ลักษณะของขบวนการเรียนรู้เป็นการเลียนแบบซึ่งเกิดจากการเสริมแรงและการลงโทษ

3. Comprehensive-interactional view กลุ่มแนวคิดนี้เชื่อว่าพัฒนาการสัมพันธ์กับการเรียนรู้ พัฒนาการเกิดก่อนการเรียนรู้ พัฒนาการซึ่งเกิดจากขบวนการวุฒิภาวะ และขบวนการเรียนรู้มีอิทธิพลต่อกัน ขบวนการเรียนรู้กระตุ้นให้ขบวนการของพัฒนาการก้าวหน้าต่อไป ลำดับขั้นตอนของพัฒนาการเป็นไปตามขั้นตอนที่ระบุไว้ในทฤษฎี

4. Transactionist view กลุ่มแนวคิดนี้เชื่อว่า พัฒนาการสัมพันธ์กับการเรียนรู้ การเรียนรู้เกิดก่อนพัฒนาการ การเรียนรู้กระตุ้นขบวนการพัฒนาการภายในตัวผู้เรียนให้ก้าวหน้าไป เมื่อได้ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสิ่งรอบตัว แนวคิดนี้ไม่ได้ปฏิเสธความสำคัญของวุฒิภาวะในฐานะกรอบกว้าง ๆ ของศักยภาพตามวัยของมนุษย์แต่มองว่าการที่มนุษย์แตกต่างจากสัตว์ตรงที่มีสังคม วัฒนธรรมและภาษาที่สามารถถ่ายทอดหล่อหลอมพฤติกรรมของคนวัยเดียวกันให้แตกต่างกันไปตามสังคมที่อยู่ แสดงว่าประสบการณ์และสถานการณ์เป็นปัจจัยสำคัญสำหรับลำดับขั้นตอนของพัฒนาการของแต่ละคน ตามแนวคิดนี้ลักษณะขบวนการเรียนรู้เป็นการทดสอบสมมติฐานเพื่อเข้าใจความหมายของประสบการณ์และสถานการณ์รอบตัวขบวนการพัฒนาการเป็นการ ถัดกันกรองความคิดที่ได้จากผู้อื่นมาเป็นความคิดของตนโดยการจดจำ ทบทวน คิดจนกระจ่าง ขยายความคิดตลอดจนถ่ายทอดความคิด

ไวกอตสกี (Vygotsky อ้างถึงใน ทิศนา แคมมณีและคณะ, 2536) ผู้เป็นเจ้าของทฤษฎีสำคัญในกลุ่มแนวคิดที่ 4 นี้และเป็นพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีพุทธรูปวัฒนธรรม เชื่อว่า มนุษย์มีการเรียนรู้ที่ต่างจากสัตว์ตรงที่มนุษย์มีสังคมวัฒนธรรมและการสื่อสารที่สามารถถ่ายทอดหล่อหลอมพฤติกรรมของคนให้แตกต่างกันไปตามสังคมที่อยู่ การสื่อสารเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้คนเราขยายประสบการณ์การเรียนรู้ ประสบการณ์หลายอย่างเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าปราศจากการสื่อสาร การสื่อสารช่วยขยายการเรียนรู้ที่จำกัดเฉพาะจากการรับรู้ทางกายในสิ่งที่ป็นรูปธรรมในปัจจุบัน ไปสู่การเรียนรู้จากการแสวงหาความรู้ในสิ่งที่ป็นนามธรรมและเป็นอดีต หรืออนาคต ในการสื่อสารเด็กจะต้องคิดคำพูด ทำทาง ภาพและสัญลักษณ์ เพื่อสื่อความหมาย ในขณะที่เดียวกันเด็กก็ต้องแปลความหมายของคำพูด ทำทาง ภาพและสัญลักษณ์ของผู้อื่น ในขบวนการสื่อสารนี้เองที่คนได้กรองความคิดของผู้อื่นเป็นความคิดของตน ซึ่งยังผลให้เกิดการเรียนรู้ไปด้วย

ปัจจุบันกลุ่มแนวคิดที่ 4 และทฤษฎีของไวกอตสกี เป็นกลุ่มแนวคิดและทฤษฎีที่ถือว่าการครอบคลุมปัจจัยสำคัญของพัฒนาการและการเรียนรู้มากที่สุด เพราะนำเอาแนวคิดทางสังคม

วิทยามาเป็นพื้นฐานของทฤษฎีด้วย ดังนั้นโปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมนี้จึงถือเอากลุ่มแนวคิดนี้เป็นหลักในการพิจารณาพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กวัยอนุบาลและการออกแบบโปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการสอน

จากแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็กในกลุ่มที่ 4 โดยเฉพาะจากทฤษฎีของไวทกอดสกี ทำให้มีการพัฒนาแนวการสอนต่าง ๆ ตามมา แนวการสอนที่สอดคล้องกับทฤษฎีการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม ในงานวิจัยนี้ได้แก่ การสอนแบบโครงการ การสอนภาษาแบบธรรมชาติและ การนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้

2.3.1 การสอนแบบโครงการ

การจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเพื่อช่วยให้นักเรียนได้เรียนเนื้อหาวัฒนธรรมควบคู่กับการพัฒนาความสามารถ ในการสะท้อนการคิดตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยตนเอง ดังนั้นการเลือกรูปแบบกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นถึงการแก้ปัญหาด้วยตนเองของการสอนแบบโครงการจึงเหมาะที่จะนำมาใช้กับแนวคิดนี้ และเหมาะกับเด็กวัยอนุบาล ด้วยลักษณะของการสอนแบบโครงการ ดังนี้

ฮาร์ทแมน (Hartman, 1995) กล่าวถึงวิธีการสอนแบบโครงการว่า เป็นการศึกษาหาความรู้อย่างกลุ่มเล็ก เมื่อเด็กเข้า โครงการจะ ได้พัฒนาคำถาม แสดงความสามารถ ค้นหาทางแก้ปัญหา และเสนอกระบวนการแก้ปัญหาที่คิดค้นขึ้นด้วยตัวของเด็กเอง

แคทซ์และชาร์ด (Katz and Chard, 1994) กล่าวถึงการสอนแบบโครงการว่า วิธีการสอนนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาเด็กทั้งชีวิตและจิตใจ ซึ่งชีวิตจิตใจในที่นี้หมายถึง ความรู้ ทักษะ อารมณ์ จริยธรรมและความรู้ถึงถึงสุนทรียศาสตร์ แคทซ์และชาร์ดได้เสนอว่าในการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยโดยใช้การสอนแบบโครงการควรมีเป้าหมายหลัก 5 ประการคือ

1. เป้าหมายทางสติปัญญาและเป้าหมายทางจิตใจของเด็ก การจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นอนุบาลในปัจจุบันมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรกเป็นการจัดการเรียนการสอนที่แคบเฉพาะเนื้อหาวิชาการ ให้เด็กเล็ก ๆ ฝึกทักษะการอ่าน เขียน เรียนเลข เพื่อเตรียมเด็กเข้าสู่การเรียนการสอนในชั้นสูงต่อไป เป็นการเน้นหนักเฉพาะทางด้านวิชาการ ซึ่งเป็นไปไม่ได้ที่เด็กทุกคนจะสามารถทำได้เหมือนกันตามที่ครูตั้งเกณฑ์ไว้ ลักษณะที่ 2 การสอนแบบดั้งเดิมคือการจัดการเรียนการสอนแบบเตรียมความพร้อมมุ่งให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างหลากหลาย เรียนรู้ผ่านการเล่น ตามพัฒนาการที่สอดคล้องกับวัยของเด็ก เชื่อว่าการจัดการเรียนการสอนเด็ก

อนุบาลต้องมีทั้ง 2 ลักษณะอยู่ด้วยกัน คือในขณะที่เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่นและการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็กควรจะได้เข้าใจประสบการณ์และถึงแวดล้อมรอบตัวอย่างลึกซึ้ง ไม่ใช่การเล่นอย่างสนุกสนานและไม่มีเป้าหมาย ดังนั้นเป้าหมายหลักของการเรียนระดับนี้จึงเป็นการมุ่งให้เด็กพัฒนาความรู้ความเข้าใจโลกที่อยู่รอบๆตัวเขา และปลูกฝังคุณลักษณะการอยากรู้อยากเห็นให้แก่เด็ก

2. ความสมดุลของกิจกรรม แคาทซ์และชาร์ค กล่าวว่าการสอนแบบโครงการจะทำให้เด็กวัยอนุบาลได้ปฏิบัติกิจกรรมทั้งที่เป็นกิจกรรมทางวิชาการ และกิจกรรมทางการเรียนรู้ผ่านการเล่น และการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ

3. โรงเรียนคือส่วนหนึ่งของชีวิต การเรียนการสอนในโรงเรียนอนุบาลต้องเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตของเด็กไม่ใช่นอกออกจากชีวิตประจำวันทั่วไป กิจกรรมในโรงเรียนจึงเป็นกิจกรรมการดำเนินชีวิตปกติ มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและผู้คนรอบ ๆ ตัวเด็ก

4. ห้องเรียนเป็นชุมชนหนึ่งของเด็ก เด็ก ๆ ทุกคนมีลักษณะเฉพาะตัว การสอนแบบโครงการเปิดโอกาสให้เด็กแต่ละคนได้แสดงออกถึงคุณลักษณะความรู้ ความเข้าใจ ความเชื่อของเขา ในการสอนแบบนี้จึงเกิดการแลกเปลี่ยน การมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้ง เด็กได้เรียนรู้ความแตกต่างของตนกับเพื่อน ๆ

5. การสอนเป็นสิ่งที่ทำทนายครู ในการสอนแบบโครงการ ครูไม่ใช่ผู้ถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็ก โครงการบางโครงการครูเรียนรู้ไปพร้อมๆกับเด็ก ครูกับเด็กร่วมกันคิดหาวิธีแก้ปัญหาและลงมือปฏิบัติไปด้วยกัน

แคาทซ์และชาร์คได้เปรียบเทียบการสอนปกติ กับการสอนแบบโครงการไว้ดังนี้คือ

1. การสอนแบบปกติเป็นการแสวงหาความรู้ ทักษะ ที่ใช้แรงงูใจจากภายนอก ขณะที่การสอนแบบโครงการเป็นการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะที่มีอยู่ และใช้แรงงูใจจากภายในตัวของเด็กเอง

2. การสอนแบบปกติ เด็กทำงานเพื่อหวังรางวัล หวังคะแนนจากครู ขณะที่การสอนแบบโครงการเด็กทำงานเพราะความต้องการ และความสนใจของเขาเอง

3. ในการสอนปกติ ครูเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนแล้วจัดเตรียมอุปกรณ์ ขณะที่การสอนแบบโครงการเด็กเป็นคนเลือกที่จะทำกิจกรรมที่หลากหลายที่ครูเตรียมให้

4. ในการเรียนการสอนปกติ ครูเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถแล้วถ่ายทอดสู่เด็กขณะที่การสอนแบบโครงการเด็กจะถูกมองว่าเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ครูเป็นผู้

คอยกระตุ้นให้เด็กพัฒนาในบางจุดที่ยังค้อยอยู่

5. ในการเรียนการสอนปกติ ครูเป็นผู้สร้างเด็กให้เกิดการเรียนรู้ และมีผลสำเร็จทางการเรียนที่ดี ขณะที่การสอนแบบโครงการ ทั้งครูและเด็กร่วมกันสร้างการเรียนรู้และผลสำเร็จทางการเรียน

ชาร์ค (Chard, 1995) ได้แบ่งระยะต่าง ๆ ของโครงการออกเป็น 3 ระยะ คือ
 ระยะที่ 1 ระยะเตรียมการ
 ระยะที่ 2 ระยะดำเนินการ
 ระยะที่ 3 ระยะสรุปผล

แม้ว่าการสอนแบบโครงการจะมีลักษณะยืดหยุ่นสูงก็ตาม แต่ก็ยังมีกิจกรรมหลัก ๆ ที่ใช้ในทุกขั้นของการสอนในทุกระยะของโครงการตลอดโครงการกิจกรรมดังกล่าวคือ

1. กิจกรรมการอภิปราย ในเด็กเล็ก ๆ ระดับชั้นอนุบาลการอภิปรายในกลุ่มเล็ก ๆ จะช่วยให้เด็กได้มีโอกาสสนทนากับครู ครูได้ตรวจสอบ บันทึกความรู้และความสนใจของเด็กและเป็นการช่วยพัฒนาความคิดของเด็ก เมื่อเด็กมีโอกาสได้สนทนากับครูเกี่ยวกับหัวข้อโครงการในกลุ่มเล็ก ๆ ก่อนจะเป็นการช่วยให้เด็กสามารถแสดงความคิดเห็นในการอภิปรายกลุ่มใหญ่ ได้ดียิ่งขึ้น

2. กิจกรรมการจัดทัศนศึกษา ในที่นี้หมายถึงการที่เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงทุก ๆ อย่างไม่ได้หมายถึงการเดินทางออกไปศึกษายังสถานที่นอกโรงเรียนเพียงอย่างเดียว แต่หมายถึงการได้พูดคุยสัมภาษณ์บุคคลต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือคนอื่น ๆ การสำรวจ สังเกตสิ่งต่างๆ อย่างใกล้ชิดนอกห้องเรียนในบริเวณโรงเรียน หรือแม้แต่การได้สังเกตการทำงานของคนร่วมชั้นอย่างใกล้ชิด การทัศนศึกษาจะทำให้เด็กสร้างความรู้และเรียนรู้ด้วยตัวของเขาเอง เด็กจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อเขามีโอกาสได้เห็น ฟัง สัมผัส ดมกลิ่น จินตสิ่งที่ เป็นจริงที่เขาสนใจในเด็กเล็ก ๆ การทัศนศึกษาควรอยู่ในบริเวณใกล้โรงเรียน ไม่ควรต้องใช้เวลาในการเดินทางมากเกินไป

3. กิจกรรมการนำเสนอข้อมูล เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้นำเสนอความรู้ทั้งที่เป็นความรู้เดิมก่อนการเริ่มโครงการ หรือความรู้ที่ได้จากการทำโครงการซึ่งเป็นการย้อนกลับไปคิดรวบรวมความรู้ และความคิดที่เขามีอยู่อันจะนำไปสู่การตั้งข้อคำถามที่จะทำการค้นหาคำตอบต่อไป วิธีการที่จะนำเสนอในเด็กเล็ก ๆ จะออกมาในรูปของการวาดภาพระบายสี การเขียนโดยการช่วยเหลือของครู การแสดงความคิดเห็น การสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์การเล่นสมมติ การสร้างของจำลอง การทำแผนที่ แผนที่ ๑๕๑

4. กิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เด็กสามารถศึกษาค้นคว้าหาคำตอบที่เขาสนใจได้จากแหล่งความรู้ที่หลากหลายไม่ว่าจะจากบุคคล สิ่งของ สถานที่ หรือหนังสือ ด้วยการสัมภาษณ์ การสังเกตอย่างใกล้ชิด การอ่านสัญลักษณ์ รูปภาพ การสัมผัสจับต้อง การบันทึก

5. กิจกรรมการจัดนิทรรศการ เป็นการนำผลงานของเด็กที่เกิดขึ้นในกระบวนการของโครงการตั้งแต่ระยะที่ 1 เริ่มต้นโครงการ มาจัดแสดงให้ห้องเรียน ในรูปแบบการติดบนป้ายนิเทศ บนผนังห้องเรียน ในกรณีที่เป็นภาพวาด งานเขียน ภาพถ่าย หรือจัดแสดงบนโต๊ะ หรือมุมใดมุมหนึ่งของห้องเรียน การจัดแสดงผลงานจะเป็นแหล่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดระหว่างเด็กกับเพื่อนคนอื่น ๆ ในห้องเรียน เป็นการแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าในการทำโครงการของเด็ก เป็นการย้ำเด็กให้เห็นถึงประเด็นที่เด็กกำลังศึกษา และยังเป็นการแสดงให้เห็นบุคคลภายนอกเห็นถึงเรื่องราวของโครงการที่เด็กศึกษาด้วย

2.3.2 การสอนภาษาแบบธรรมชาติ

การศึกษาแบบทวิวัฒนธรรมเป็นการสอนเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรม การสื่อสารของเด็กในกระบวนการเรียนการสอนก็ควรตอบสนองความหลากหลายทางภาษา และวัฒนธรรมของเด็กด้วย การสอนภาษาแบบธรรมชาติจึงเป็นแนวคิดที่ควรนำมาใช้ในการสอนภาษาในการสื่อสารของเด็ก โดยเชื่อว่าการยอมรับและเคารพในทุกภาษาและวัฒนธรรมของเด็ก และ สิ่งที่เด็กได้แสดงออกเพื่อการสื่อสาร เช่น การใช้สัญลักษณ์และการวาดภาพ การใช้ภาษาถิ่น การใช้ภาษาไทยกลางจะทำให้เด็กวัยอนุบาลที่เป็นเด็กสองภาษาในวัฒนธรรมถิ่นได้พัฒนาการรับรู้ และพัฒนากระบวนการคิดให้ก้าวหน้าขึ้น

การสอนภาษาแบบธรรมชาติเป็นปรัชญาและทฤษฎีเกี่ยวกับ วิธีที่เด็กเรียนรู้ภาษา ปรัชญานี้นำเสนอโดย สตรีคแลนด์ (Strickland, 1991) โดยมีใจความสำคัญดังนี้ “การเรียนรู้ที่ดีที่สุดคือการเรียนในสถานการณ์ที่เป็นจริงและในสถานการณ์ที่มีความหมาย โดยที่องค์ประกอบของภาษาเช่น ฟัง พูด อ่าน เขียน ไม่ได้ถูกแยกออกเป็นส่วน ๆ” การสอนภาษาแบบธรรมชาติเป็นแนวคิดที่ใช้การบูรณาการระหว่างการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน

ลักษณะของการสอนภาษาธรรมชาติในห้องเรียน เช่น การให้เด็กชิมชั๊บ หรือ ได้รับประสบการณ์ทางภาษาที่หลากหลาย แสดงออกทางภาษาหลายวิธีเช่น การเขียน การพูดปากเปล่า มีช่วงเวลาฝึกอ่าน ฝึกเขียนในสถานการณ์จริง การสะท้อนความคิดของเด็กและครู การแนะนำซ้ำ ๆ และ การส่งเสริมเด็กในรูปแบบต่าง ๆ

1) หลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

การสอนภาษาแบบธรรมชาติ มีพื้นฐานจากทฤษฎีและแนวคิด 3 กลุ่มหลัก ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้ (บุษบง ดันติวงศ์, 2536)

1.1) ทฤษฎีว่าด้วยระบบของภาษา ภาษาประกอบด้วย 3 ระบบคือ ระบบความหมาย ระบบไวยากรณ์และระบบเสียง ระบบความหมายเป็นหัวใจของภาษา ส่วนไวยากรณ์เป็นเพียงส่วนประกอบ และสถานการณ์จะช่วยกำหนดคำที่มีความหมายในการสื่อสาร อีกทั้งหนึ่ง เด็กจะไม่พยายามอ่านและเขียนด้วยการสะกดคำไปทีละตัว แต่จะคิดคำที่จะสื่อความหมายได้เหมาะสมที่สุดในสถานการณ์นั้น เด็กจึงไม่จำเป็นต้องรู้จักเสียงของตัวอักษรก่อนจึงจะสามารถสื่อความหมายได้โดยการอ่านเขียนได้ ด้วยเหตุนี้การสอนอ่านเขียนสำหรับเด็กวัยอนุบาล จึงไม่ควรแยกจากการสอนวิชาอื่น ๆ กล่าวคือไม่ควรแยกการอ่านเขียนออกเป็นทักษะเดี่ยว ๆ ทยอยทักษะ แต่ควรให้เด็กได้สำรวจสิ่งต่าง ๆ รอบตัว และใช้ขบวนการอ่านเขียนเพื่อศึกษาสิ่งที่สำรวจ

1.2) ทฤษฎีว่าด้วยภาษา ความคิด และสัญลักษณ์สื่อสาร ทฤษฎีนี้เชื่อว่า ภาษาเขียนเป็นสัญลักษณ์สื่อสารที่ไม่สามารถถ่ายทอดความคิดทุกเรื่องได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นสัญลักษณ์ที่ใช้จึงต้องเหมาะกับเรื่องที่ต้องการสื่อสาร เนื่องจากเด็กไม่สามารถสื่อความคิดออกมาโดยตรงได้ เด็กจึงต้องคิดสัญลักษณ์เพื่อสื่อความคิด และถ่ายทอดประสบการณ์ต่าง ๆ โดยใช้สัญลักษณ์หลายแบบผสมผสานหรือสลับกันไป ด้วยเหตุนี้การจัดประสบการณ์อ่านเขียนตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ จึงรวมเอาศิลปะ ดนตรีและละครเป็นส่วนสำคัญในการเรียน การสอนเพราะสิ่งเหล่านี้จะกระตุ้นให้เด็กค้นหาสัญลักษณ์ที่เหมาะสมสำหรับสื่อความคิดในแต่ละเรื่อง

1.3) ทฤษฎีว่าด้วยการอ่านเขียนในระบบภาษา การอ่านเขียนเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้เวลาและต้องอาศัยการสะสมประสบการณ์ โดยปกติทุกคนต้องสะสมประสบการณ์ทางภาษาไว้เป็นข้อมูลสำหรับภาษาพูด ความก้าวหน้าในการใช้ภาษาไม่ว่าด้านใด ต้องอาศัยองค์ประกอบทางภาษาหลายด้าน เนื่องจากการอ่านเขียนเป็นกิจกรรมที่ต้องสื่อความหมายกับผู้อื่น การพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านและเขียนจะช่วยให้เด็กเข้าใจความหมายของ เรื่องที่อ่านมากขึ้น การตีความซึ่งเป็นประสบการณ์จากการอ่านช่วยในการสื่อความหมายเมื่อเด็กเขียน และการสื่อความหมายซึ่งเป็นประสบการณ์จากการเขียนจะช่วยในการตีความเมื่อเด็กอ่าน จะเห็นได้ว่าการอ่านและเขียนเป็นระบบที่พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

2) การสอนภาษาแบบธรรมชาติกับเด็กที่อยู่ในสภาวะสองภาษา

การสอนภาษาแบบธรรมชาติ นอกจากจะเป็นประโยชน์สำหรับเด็กทั่ว ๆ ไปในด้านการเรียนรู้ภาษาแล้ว ยังเป็นประโยชน์สำหรับเด็กที่อยู่ในสภาวะสองภาษาในท้องถิ่นต่าง ๆ อีกด้วย ดังจะเห็นได้จากแนวคิดของนักการศึกษาต่าง ๆ ดังนี้

กอร์ดอนและบราวน์ (Gordon and Browne, 1993) สรุปว่า สภาวะสองภาษา(Bilingualism) เป็นการรับรู้สองภาษาระหว่างช่วงต้นของชีวิต เด็กสองภาษาต้องเรียนรู้ที่จะเข้าใจและสร้างลักษณะของแต่ละภาษา แล้วจึงพัฒนาการสื่อสารสองระบบ

ศุจวิต เทียรชอบ (2531) อธิบายว่า สภาวะสองภาษาคือ ความสามารถของบุคคลที่จะพูดภาษาสองภาษาได้ในขณะเดียวกัน การที่จะกล่าวว่าผู้ใดเป็นผู้รู้สองภาษาจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับส่วนสำคัญของภาษาทั้งสอง และ ใช้ได้คล่องแคล่วในลักษณะต่อไปนี้ คือ

1. ใช้สื่อสารได้เป็นอย่างดี คือ สามารถ ฟัง พูด อ่าน และเขียนได้ดี
2. มีความเข้าใจภาษา และ แสดงออกเป็นภาษาที่เหมาะสม
3. ใช้ภาษาได้ทั้งในระดับที่เป็นทางการ และในระดับที่ไม่เป็นทางการ

คือใช้ในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันและสามารถใช้ภาษาได้อย่างสนิทสนมกับบุคคลที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดได้

4. รู้จักใช้ภาษาในด้านการติดต่อธุรกิจ การปกครอง และในด้านศิลปะ
- ได้

พรพิมล อชาวยารุง (2541) ได้กล่าวว่า ในเรื่องการเรียนการสอนภาษา ผู้ชำนาญการคือบุคคลที่สามารถเรียนได้หลายภาษา มีหลักฐานจากการวิจัยเชิงประจักษ์จำนวนหนึ่งที่ค้นพบว่า เมื่อบุคคลหนึ่งเรียนรู้ภาษาใด ภาษาหนึ่งแล้ว สามารถที่จะเรียนรู้ภาษาอื่น ๆ ต่อเนื่อง ไปได้อีก นั่นคือ ภาษาแม่หรือภาษาแรกจะเอื้ออำนวยหรือเป็นฐานในการเรียนรู้ภาษาที่สอง และ ภาษาที่สองจะเอื้ออำนวยการเรียนรู้ภาษาที่สามและภาษาต่อไปอย่างไม่มีการสิ้นสุด

จากการศึกษาวิจัยของ นายค, แชนเซน, ครูเกอร์และแมคคัลฟลิน (Nayak, Hansen, Krueger and Mclaughlin, 1989) พบว่า ผู้รับการทดลองที่รู้หลายภาษานั้นแสดงให้เห็นถึงความยืดหยุ่นในการเปลี่ยนแปลงกลวิธีของการเรียนได้มากกว่าบุคคลที่รู้เพียงภาษาเดียว ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ เนชั่นและ แมคคัลฟลิน (Nation and Mclaughlin, 1986) ซึ่งพบว่า ผู้รับการทดลองที่มีความสามารถหลายภาษา สามารถถึงความผิดพลาดทางภาษาได้มากกว่าผู้รับการทดลองที่รู้เพียงภาษาเดียว ในทำนองเดียวกัน แรมเซย์ (Ramsey, 1980) ได้รายงานว่าผู้รับการทดลองที่มีความสามารถหลายภาษาแสดงความยืดหยุ่นในการจัดระบบระเบียบของการใช้สติปัญญาใหม่ได้มากกว่าผู้รับการทดลองที่รู้เพียงภาษาเดียว ดังนั้นผลการวิจัยและหลักฐานเหล่านี้ จึงสามารถสรุปได้ว่า บุคคลที่เป็นผู้ชำนาญการในการเรียนรู้ภาษา จะมีความสามารถในการจัดโครงสร้างของตัวแทนภาษาที่หนึ่งในกระบวนการเรียนรู้ของตนเองที่เกี่ยวกับกฎระเบียบ และ กฎไวยากรณ์ซึ่งควบคุมผลผลิตทางภาษา เป็นผลให้สามารถเรียนรู้ภาษาที่สอง และ ภาษาอื่น ๆ ได้ดีกว่าผู้รู้เพียงภาษาเดียว

- 3) การจัดการเรียนการสอนภาษาแบบธรรมชาติกับเด็กที่อยู่ในสภาวะสองภาษา

ฟลิน (Flynn, 1984) กล่าวว่า เมื่อการเรียนภาษาที่สองจำเป็นต้องอ้างอิง และเปรียบเทียบกับภาษาแรกตลอดเวลาที่เรียนภาษาที่สองนั้น ดังนั้นการเรียนการสอนภาษาที่สอง จำเป็นต้องมีฐานความรู้ของภาษาแรก มีกระบวนการเรียนการสอน รูปแบบการสอน ที่เน้นความเหมือนและความต่างระหว่างภาษาแรกและภาษาที่สอง จึงจะมีประสิทธิภาพสูงสุด

มิลล์และมิลล์ (Mills and Mills, 1993) สรุปว่า การรับรู้ภาษาที่สองขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่เหมาะสม ดังนี้

1. ได้รับความเห็นอกเห็นใจ ความอบอุ่นและสภาพแวดล้อมที่ดี
2. ได้รับความเอาใจใส่ในภูมิหลังด้านภาษาและวัฒนธรรมของเด็ก
3. ได้รับความกำลังใจจากพ่อแม่ เพื่อนร่วมชั้น ครู และผู้อื่น
4. ได้ใช้ภาษาแม่หรือภาษาที่หนึ่งในการแสดงออกถึงความต้องการ

ความกลัว ๑๓๑

5. มีโอกาสในการพูดคุยสนทนาและผ่อนคลายอารมณ์โดยใช้ภาษาแม่
6. ได้รับการส่งเสริมให้พูดภาษาแม่ในการเรียนรู้ภาษาใหม่
7. ได้รับการสนับสนุนให้ใช้ทำทางและการแสดงออกทางไพบรุษ
8. เรียนคำศัพท์ที่สำคัญหรือ โครงสร้างที่สำคัญซ้ำ ๆ บ่อย ๆ
9. ใช้กิจกรรมเป็นสื่อในการร่วมทำงาน
10. มีโอกาสในการทำงานกลุ่มทั้งในการเรียนและในกิจกรรมอื่น ๆ
11. มีแรงจูงใจ ความสนใจ ความคาดหวังและการสนับสนุนซึ่งมาจาก

ในตัวของเด็กเอง

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529) เสนอแนะวิธีสอนภาษาไทยแก่เด็กเริ่มเรียนที่พูดภาษาอื่นไว้ว่า การสอนภาษาไทยเด็กเริ่มเรียนที่ไม่พูดภาษาไทยที่บ้านเป็นสิ่งที่ยาก ถ้าครูผู้สอนไม่ศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับหลักการทางภาษาศาสตร์ และไม่ทราบเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนถึงขั้นตอนการเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กนักเรียนที่มีปัญหาทางภาษา สิ่งที่ครูควรคำนึงถึงในการจัดกิจกรรมมีดังต่อไปนี้

1. จัดกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ
2. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามธรรมชาติของภาษา คือ
 - 2.1 คำนึงถึงธรรมชาติของภาษาที่ใช้ที่บ้านเป็นอันดับแรก
 - 2.2 คำนึงถึงธรรมชาติของภาษาไทย
 - 2.3 สอนจากคำที่ง่ายและคุ้นเคยไปหาคำยากและไม่คุ้นเคย

2.4 การจัดกิจกรรมควรรู้สื่อในลักษณะต่าง ๆ คือ ของจริง หุ่นจำลอง ภาพการ์ตูน การสาธิต

2.5 ครูต้องเป็นต้นแบบของการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้องชัดเจน และได้จังหวะ

2.3.3 การนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้

ทรัพยากรที่มีคุณค่าทั้งที่เป็นวัตถุสิ่งของ และบุคคลในชุมชน การจัดสภาพแวดล้อมที่มีบรรยากาศเหมือนบ้านจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ตามโปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมให้ประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี สิ่งเหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยความสัมพันธะระหว่าง โรงเรียน และชุมชน เพราะนอกจากจะทำให้การเรียนรู้ตาม โปรแกรมประสบความสำเร็จแล้ว การร่วมมือระหว่าง โรงเรียน และชุมชน ยังเป็นการสร้างความภาคภูมิใจ และสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนอีกด้วย

ผู้ปกครองและครอบครัวเป็นอีกแง่มุมหนึ่งที่สำคัญ สำหรับการศึกษาระบบพหุวัฒนธรรม ความสำคัญของผู้ปกครองในการศึกษาของลูกเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในโปรแกรมการสอนของโรงเรียน อย่างไรก็ตามแนวคิดทางการศึกษาแบบเก่าไม่ให้ความสำคัญของผู้ปกครองที่มาจากกลุ่มที่มีความแตกต่างทางด้านภาษาและวัฒนธรรม แม้ว่าผู้ปกครองเหล่านี้จะเห็นคุณค่าของการศึกษามากและต้องการการศึกษาที่ดีที่สุดแก่บุตรหลานของเขา การร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียนจึงเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก ความแตกต่างทางวัฒนธรรมมักจะแสดงออกมาจากโครงสร้างของครอบครัว เช่น พัฒนาการ และพฤติกรรมที่คาดหวังของเด็ก การเลี้ยงดูเด็ก รูปแบบการมีปฏิสัมพันธ์ติดต่อสื่อสารและอื่น ๆ ดังนั้นข้อมูลและการช่วยเหลือจากผู้ปกครองและบุคคลอื่นในชุมชนจึงเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญสำหรับเด็กและครูที่จะพัฒนาการเรียนรู้ ครูและผู้ปกครองในชุมชนควรมีการประชุมกลุ่ม เพื่อตกลงความเข้าใจระหว่างกันเกี่ยวกับการเรียนการสอนของบุตรหลานตนในโรงเรียนและทำความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมของตน ผู้ปกครองของเด็กชนบทในท้องถิ่นต้องการมีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจในการศึกษาสำหรับบุตรหลานของตน

อุทัย คุลเกษม และอรศรี งามวิทยาพงศ์ (2540) กล่าวว่า การยอมรับว่า ในชุมชนมีแหล่งความรู้อื่น ๆ อยู่ด้วยนอกเหนือจากในโรงเรียน เป็นเงื่อนไขเบื้องต้นของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและแหล่งความรู้อื่น ๆ การแลกเปลี่ยนและสัมพันธ์กัน จะทำให้เกิดความร่วมมือส่งเสริมซึ่งกันและกันระหว่างระบบโรงเรียนและแหล่งความรู้อื่นภายในชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างเสริมความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและ โรงเรียนเองด้วยในระยะยาว

3. ทฤษฎีเกี่ยวกับความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง (self-understanding)

ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง หมายถึง การรับรู้เกี่ยวกับตนเองของบุคคลในแง่มุมต่าง ๆ ที่เกิดจากประสบการณ์และการหล่อหลอมทางสังคม และวัฒนธรรมรอบตัวของบุคคลนั้น ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองในในหลาย ๆ แง่มุมจะส่งผลให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกัน

ดังนั้นบุคคลที่มีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับตนเอง ก็จะแสดงพฤติกรรมที่ถูกต้องและเหมาะสมในสังคมของตน แต่ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับตนเองเป็นสิ่งที่ซับซ้อนมากจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง เรียนรู้ตั้งแต่เด็กระดับอนุบาล เพราะคนแต่ละคนมีความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ทั้งเหมือนและแตกต่างกัน และ ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองยังเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่ต้องเรียนรู้ก่อนที่จะพัฒนาไปเป็นความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองในระดับที่สูงขึ้น อันได้แก่ มโนภาพแห่งตน และ การเห็นคุณค่าในตนเองต่อไป

3.1 องค์ประกอบของความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง

กอลนิก และ ชินน์ (Gollnick and Chinn, 1986) กล่าวว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองในเรื่องต่างๆ เช่น อายุ ภาษา เพศ เชื้อสาย การดำรงชีพ ศาสนา และความบกพร่องพิเศษ กำหนดความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ซึ่งสามารถอธิบายแต่ละองค์ประกอบได้ดังต่อไปนี้

1. อายุ อายุกำหนดสถานภาพและพฤติกรรมที่เหมาะสมกับสถานภาพนั้น เด็กคนหนึ่งอาจเป็นได้ทั้งลูก หลาน พี่ และน้อง ซึ่งแต่ละสถานภาพกำหนดความคาดหวังต่อพฤติกรรมที่เหมาะสมแตกต่างกันไปในแต่ละสังคม
2. ภาษา ภาษาใช้สื่อถึงที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม เช่นความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ภาษาทุกภาษามีคุณค่า และมีความเหมาะสมอยู่ในตัวเอง ตามเวลา สถานที่ และเหตุการณ์
3. เพศ เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับเพศของตนตั้งแต่เด็ก เพศกำหนดความแตกต่างของบทบาทและความคาดหวังของสังคมต่อชายและหญิงในเรื่องต่างๆ เช่นการแต่งกาย การพูด การปฏิบัติตน อย่างไรก็ตามเด็กจะต้องรู้ว่าหญิงและชายก็มีคุณค่า และศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน
4. เชื้อสาย คนมีหลายเชื้อสาย เชื้อสายทำให้มนุษย์แตกต่างกันทั้งทางด้านร่างกายและวัฒนธรรม ทุกเชื้อสายมีคุณค่าและทำประโยชน์ให้แก่สังคมได้ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน
5. การดำรงชีพ การดำรงชีพกำหนดการดำเนินชีวิต ทำให้คนมีการประพฤติ ปฏิบัติที่แตกต่างกัน ในแต่ละท้องถิ่นจะมีคนที่มีอาชีพและดำรงสถานภาพตามอาชีพแตกต่างกัน เช่น

ข้าราชการ พ่อค้า ขาวนา ทุกสถานภาพของการดำรงชีพก็มีลักษณะเฉพาะ มีคุณค่า มีศักดิ์ศรี และต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

6. ศาสนา ในชุมชนหนึ่งอาจมีหลายศาสนา เช่นศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม และศาสนาฮินดู ฯลฯ แต่ละศาสนาทำให้คนมีวัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันไป แต่ทุกศาสนาก็มีค่านิยมที่สอนให้คนเป็นปฏิบัติ ละเว้นจากการทำชั่วทั้งปวงเช่นกัน

7. ความบกพร่องพิเศษ ในที่นี้หมายถึงความบกพร่องในด้านต่าง ๆ อันเนื่องมาจากความพิการทางร่างกายเช่น แขน ขา หู ตา และสมอง เป็นต้น ผู้ที่มีความบกพร่องต่าง ๆ เหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ถ้าสังคมให้อิสรภาพแก่เขาและสามารถทำประโยชน์ให้แก่สังคมได้ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าคนปกติ

องค์ประกอบของความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองเป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์มีความแตกต่างกัน ถ้าทุกคนมีความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองอย่างถ่องแท้และแสดงออกมาเป็นลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองได้อย่างเหมาะสม มนุษย์จะมีพลังอย่างมากในการอยู่รอด ตลอดจนมีความเข้าใจในท้องถิ่นของตนเอง มีความรักหวงแหนทรัพยากรสิ่งแวดล้อมต่างๆ ช่วยกันสืบทอดวัฒนธรรมอันมีค่าในท้องถิ่นของตนได้ และสามารถเลือกรับสิ่งต่างๆจากวัฒนธรรมอื่นได้อย่างมีวิจารณญาณ สามารถแก้ไขปัญหาทางสังคมและแสดงออกต่อสังคมได้อย่างเหมาะสม

3.2 พัฒนาการเกี่ยวกับความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง

แบงก์ส (Banks, 1994) กล่าวว่าพัฒนาการความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองเกี่ยวกับเชื้อสาย และ วัฒนธรรมมีระดับ ดังต่อไปนี้

ระดับที่1 Ethnic Psychological Captivity คือ การที่บุคคลปฏิเสธวัฒนธรรมเดิมของตน

ระดับที่2 Ethnic Encapsulation คือ การที่บุคคลยอมรับและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมของตนเองแต่ปฏิเสธวัฒนธรรมอื่น

ระดับที่3 Ethnic Identity Clarification คือ การที่บุคคลยอมรับตนเองและมีความเข้าใจถูกต้องในวัฒนธรรมของตน

ระดับที่4 Biethnicity คือ การที่บุคคลมีทัศนคติและทักษะที่จำเป็นในการมีปฏิสัมพันธ์กับคนภายในวัฒนธรรมเดียวกับตนและกับคนในวัฒนธรรมอื่น

ระดับที่5 Multiethnicity and Reflective Nationalism คือ การที่บุคคลมีทัศนคติ ทักษะ และมีปณิธานความตั้งใจที่จะมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมของตนและผู้อื่น

ระดับที่ 6 Globalism and Global Competency คือ การที่บุคคลมีความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับวัฒนธรรม มีวิจรรณญาณ และทัศนคติที่ติดต่อเชื้อสายและวัฒนธรรมในโลก

พัฒนาการของความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองเป็นพลวัตร แปรเปลี่ยนและมีหลายแง่มุม ทั้งด้านกว้างในเรื่องของความคิดรวบยอดต่างๆที่จะนำไปสู่การเห็นคุณค่าตนเองและผู้อื่น และด้านลึกในเรื่องของกระบวนการคิดอย่างมีวิจรรณญาณ รอยแบ่งพัฒนาการแต่ละระดับไม่ชัดเจน การพัฒนาภายในระดับจากระดับหนึ่ง ไปสู่ระดับหนึ่งเป็นไปอย่างค่อยเป็นค่อยไปและใช้เวลานานจึงจำเป็นต้องมีการสอนตั้งแต่วัยเด็ก ไปจนถึงวัยผู้ใหญ่

ผู้วิจัยได้นำเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม การพัฒนาหลักสูตรและโปรแกรมการสอน ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น มาเป็นแนวทางในการกำหนดหลักการ สร้างโปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาล ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และ อภิปรายผลต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย